ئۆسمۈرلەر ئۈچۈن ئەدەبىيات دەرسلىكى

ئەدەبىيات

1- قىسىم

(بىر مەۋسۈملۇق ئوقۇشلۇق)

ئىسلام ئاۋازى نەشرىياتى

ئۆسمۈرلەر ئۈچۈن ئەدەبىيات دەرسلىك

ئەدەبىيات

1- قىسىم

(بىر مەۋسۈملۇق ئوقۇشلۇق)

ئىسلام ئاۋازى نەشرىياتى

مۇندەرىجە

كىرىش سۆز 1
ئىمانىنىڭ رۇكۇنلىرى 3
ئىمان ئېيتقان يەھۇدىي بالا 6
ئىمان نېئمىتى 8
ئىمان 11
ئاساسىي مەشىق 14
ئاللاھنىڭ پەيغەمبەرلىرى 19
ئاخىرقى پەيغەمبەر 22
تۇنجى ۋەھىينىڭ كېلىشى 24
رەسۇلۇللاھ تائىفتا 27
ئاساسىي مەشىق 31
ئىلاھىي كىتابلار 35
ئەڭ ئۇلۇغ كىتاب 38
قۇرئان 41
دادامغا 43
ئاساسىي مەشىق 46
پەرىشتە ۋە شەيتان 49
ئىككى پەرىشتە 54
پەرىشتىلەرنىڭ يارەمگە چۇشۇشى 57
مەن كىم؟ 60
ئاساسىي مەشىق 64
ئاللاھ ۋە ئاخىرەتنى ئىنكار قىلغان كىشى 67
تىرىلگەن قۇشلار 71

ئاخىرەت ھاياتى 75
ئاساسىي مەشىق 79
سالىم ئاكا ۋە ھەمزە 81
سەۋەب ۋە تەقدىر 86
تەقدىر 90
ئاساسىي مەشىق 93
سۆزلۈكلەر باغچىسى 97

كىرىش سۆز

بارلىق ھەمدۇ-سانالار بىزلەرنى ئىمان نېئمىتى بىلەن نېئمەتلەندۈرگەن يەككە-يېگانە ئاللاھقا خاستۇر. ئىنسانىيەتنى كۆپرى زۇلمىتىدىن ھىدايەت يورۇقلۇقىغا ئېلىپ چىققان سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا دۇرۇت ۋە سالام يوللايمىز.

بىر مىللەتنىڭ مىللىي ئەدەبىياتى شۇ مىللەتنىڭ روھىي مەۋجۇتلۇقى ۋە مەنىۋى ھاياتىدا ئىنتايىن مۇھىم ئورۇن تۇتىدۇ. مىللەتنىڭ ھەربىر ئەزاسى دۇنيا قاراش، قىممەت قاراش، ئىدىيە ۋە تەپەككۇرلىرىنى ئۆزىنىڭ مىللىي ئەدەبىياتىدىن ئالىدۇ. تولىمۇ ئەپسۇسكى، مىللىتىمىز مۇلھىد خىتايلارنىڭ مۇستەملىكىسىگە چۈشۈپ قالغاندىن بۇيان، خىتاي ھاكىمىيىتى ئەدەبىياتىمىزغا ئېغىر دەربىدە بۇزغۇنچىلىق قىلىپ، ئەدەبىياتىمىزنى ئۆزىنىڭ دىنسىزلىق تەشۋىقاتىنى تەشۋىق قىلىدىغان ۋاستىگە ئايلاندۇرۇۋالدى. ئەدەبىياتىمىزدىكى ئىسلامىي روھ پۈتۈنلەي ئۆچۈرۈپ تاشلىنىپ، باتىل ئىدىيىلەر زەھەرخەندىلەرچە سىڭدۈرۈۋېتىلدى.

قولىڭىزدىكى مەزكۇر كىتاب ئەدەبىياتىمىزدىن ئۆچۈرۈپ تاشلانغان ئىسلام روھىنى تىرىلدۈرۈش ۋە ياشارتىش، ئۇنى تۇرلۇك خاتا ئىدىيە ۋە بۇلغانمىلاردىن تازىلاش، پەرزەنتلىرىمىزنى كىچىكىدىن باشلاپلا ئىسلامىي ئىدىيە ئاساسىدا تەربىيىلەش ۋە بۇ ساھەدىكى بوشلۇقنى تولدۇرۇشقا ياردىمى بولۇشىنى ئۈمىد قىلىپ باسقان تۇنجى قەدىمىمىز ھېسابلىنىدۇ.

كىتابقا كىرگۈزۈلگەن تېكىستلەردە پەرزەنتلىرىمىز بىلىشكە تېگىشلىك بولغان دەسلەپكى ئىسلامىي ساۋاتلاردىن ئاللاھ،

ئىمان، پەيغەمبەر، پەرىشتە، كىتاب، قۇرئان، ئاخىرەت، تەقدىر، شەيتان... قاتارلىقلارنى كىچىك بالىلارنىڭ ئېڭىغا ماس ھالدا، بالىلار تىلىدا ئاددىي شەكىلدە ھېكايە قىلىشقا تىرىشتۇق. ئاخىرىغا ئورۇنلاشتۇرۇلغان كۆنۈكمىلەر ئارقىلىق پەرزەنتلىرىمىزنىڭ تەپەككۇر ئىقتىدارىنى يېتىلدۈرۈشكە كۆچىدۇق. كىتابنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بۆلىكىدە مەزكۇر كىتابتا ئۆچرايدىغان، پەرزەنتلىرىمىزنىڭ بىلمەسلىك ئېھتىمالىلىقى بولغان سۆزلۈكلەرنى ئىزاھلاپ چۈشەندۈردۇق.

كىتابنى تۈزۈش جەريانىدا كۆپ تىرىشقان بولساقمۇ، لېكىن بۇ ساھەدىكى بىلىمىمىز ۋە تەجرىبىمىزنىڭ كەمچىللىكى سەۋەبىدىن بەزىبىر خاتالىقلار كۆرۈلگەن بولسا، قېرىنداشلىرىمىزنىڭ تۈزىتىپ بېرىشىنى ۋە سەمىمىي تەكلىپ بېرىشىنى تۆۋەنچىلىك بىلەن سورايمىز.

ئاخىرىدا، ئاللاھ تائالادىن قىلغان بۇ كىچىككىنە ئەمىلىمىزنى پەقەت ئۆز رازىلىقى ئۈچۈن قىلىنغان خالىس ئەمەللەر قاتارىدا قوبۇل قىلىپ، بۇنى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ دۇنيا ۋە ئاخىرەتلىكى ئۈچۈن مەنپەئەتلىك قىلىپ بېرىشىنى، شۇنداقلا بۇ كىتابنىڭ رويابقا چىقىشى ئۈچۈن ئەمگىكىنى سىڭدۈرگەن قېرىنداشلىرىمىزغا مەغپىرەت ۋە ئېھسان قىلىشىنى تىلەيمىز. شۇبھىسىزكى، ئاللاھ تائالا تولىمۇ سېخىي ۋە پەزل ـ ئېھسانى كەڭرى زاتتۇر.

ـــ تۈزگۈچىدىن

رۇكۇنلىرى ئالتىدۇر،
ئەقىدە ۋە ئىماننىڭ.
مۇكاپاتى جەننەتتۇر،
بىلىپ ئەمەل قىلغاننىڭ.

مۇئەللىمىم ئۆگەتتى،
ئۇشبۇ ئالتە رۇكۇننى.
سۆزلەپ بېرەي مەنمۇ ھەم،
ئۆگەنگەننى، بىلگەننى.

ئىمان دېگەن ئىشەنچتۇر،
ياراتقۇچى ئاللاھقا.
ئاچقۇچىدۇر ئىمانىڭ،
لا ئىلاھە ئىللەللاھ.

ئاندىن ئىمان كەلتۈرۈش،
ئەۋەتكەن ھەق ئەلچىگە.
پۈتۈن بولماس ئىمان ھېچ،
ئىشەنمىسەك بارچىگە.

سۆزلىرىدۇر ئاللاھنىڭ،
چۈشۈرۈلگەن كىتابلار.
ئىنسانلارغا مايا كتۇر،
قىلىنغان ئۇ خىتابلار.

تەۋرات، زەبۇر، ئىنجىلغا،
ئىشىنىمىز بارچىغا.
ئەگىشىمىز بىز پەقەت،
كىتابىمىز قۇرئانغا.

پەرىشتىلەر يارالغان
نۇردىن، بۇ بىر ھەقىقەت.
ئىمان ئېيتىش پەرزدۇر،
ھەر مۇئمىنگە تا ئەبەد.

شەكسىز بولۇر قىيامەت،
خەۋەر بەرگەن رەببىمىز.
قىلىش ئۈچۈن تەييارلىق،
تىرىشايلى ھەممىمىز.

باردۇر يەنە ھەر كىمنىڭ،
ئاللاھ پۈتكەن تەقدىرى.
ئىمان ئېيتىش تەقدىرگە،
ھەم ئىمانىنىڭ شەرتلىرى.

ئۇشبۇ ئالتە شاخچىنىڭ،
كەم قىپ قويماڭ بىرىنمۇ،
ئىمان ئېيتساق جەننەتلەر،
ئىشىك ئاچار بىزگىمۇ.

كۆنۈكمە

1. شېئىرنى ئۇنلۈك ۋە راۋان دېكلاماتسىيە قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىڭلار.

2. تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىۋېلىڭلار.
ئىشەنچ، ئەلچى، خىتاب، تا ئەبەد.

3. شېئىرنىڭ ئەڭ ئاخىرقى كۆپلىتىنى قايتا ئوقۇپ، مەزمۇنىنى سۆزلەپ بېرىڭلار.

4. شېئىرنى چىرايلىق، رەتلىك قىلىپ كۆچۈرۈپ يېزىڭلار ھەم يادلىۋېلىڭلار.

ئىمان ئېيتقان يەھۇدىي بالا

بىر يەھۇدىي بالا بار بولۇپ، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خىزمەت قىلاتتى. بىر كۈنى ئۇ يەھۇدىي بالا ئاغرىپ قالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى يوقلاش ئۈچۈن كېلىپ، ئۇنىڭ باش تەرىپىدە ئولتۇردى ۋە ئۇنىڭغا: «مۇسۇلمان بولغىن» دېدى. ئۇ بالا قېشىدا ئولتۇرغان دادىسىغا قاردى. دادىسى بالىغا: «سەن مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم)كە ئىتائەت قىلغىن» دېۋىدى، ئۇ بالا دەرھال مۇسۇلمان بولدى. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بالىنى دوزاختىن قۇتقۇزغان ئاللاھقا چەكسىز ھەمدۇ ـ سانالار بولسۇن!» دېگىنىچە چىقىپ كەتتى.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى پىششىق ئوقۇڭلار.
2. تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاپ بېرىڭلار:

1) ئۇ يەھۇدىي بالا نېمە ئىش قىلاتتى؟

2) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەھۇدىي بالىنى نېمە ئۈچۈن يوقلاپ كەلدى؟

3) يەھۇدىي بالا نېمە ئۈچۈن دادىسىغا قارايدۇ؟

4) ئۇ بالا نېمە ئۈچۈن دوزاختىن قۇتۇلۇپ قالدى؟

3. تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭلار:

1) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى يوقلاش ئۈچۈن كېلىپ، ئۇنىڭ ( ) تەرىپىدە ئولتۇردى ۋە ئۇنىڭغا ( ) دېدى.

2) ئۇ بالا دەرھال ( ) بولدى.

5. تۆۋەندىكى ھەدىسنى يادلىۋېلىڭلار.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ئاللاھنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئاللاھنىڭ سېنىڭ سەۋەبىڭ بىلەن بىر كىشىنى ھىدايەت قىلىپ قويغىنى سەن ئۈچۈن قىزىل تۆگىدىنمۇ ياخشىدۇر».

(بۇخارى ۋە مۇسلىم توپلىغان)

ئىمان نېئمىتى

تۆت كۆزىمىز بىلەن كۆتكەن ئەدەبىيات دەرسىنىڭ ئۆتۈلىدىغان ۋاقتىمۇ يېتىپ كەلدى. فەرۇق مۇئەللىم كۆلۈمسىرىگەن ھالدا سىنىپقا كىرىپ كەلدى ۋە:

— ئەسسالامۇ ئەلەيكۈم! ساۋاقداشلار، مەن بىر تېپىشماق ئېيتاي، قېنى تاپالامسىلەر؟ — دېدى. بىز:

— ۋەئەلەيكۈم ئەسسالام ۋەرەھمەتۇللاھى ۋەبەراكاتۇھۇ، ئىنشائاللاھ تاپالايمىز، بەك ياخشى بولىدى! — دېدۇق. مۇئەللىم:

— دۇنيادا ئەڭ قىممەتلىك بىر نەرسە بارکى، ئۇ، كاپىرلاردا يوق، پەقەت مۇسۇلمانلاردىلا بار. ئۇنى كۆرگىلى، تۇتقىلى، سېتىۋالغىلىمۇ بولمايدۇ، يوشۇرۇنۇپمۇ يۈرمەيدۇ، ئۇ بىزلەرگە بېرىلگەن ئەڭ چوڭ نېئمەت ھېسابلىنىدۇ. قېنى تېپىپ بېقىڭلارچۇ، بۇ زادى نېمە؟ — دېدى. بىز تەرەپ-تەرەپتىن جاۋاب بېرىشكە باشلىدۇق:

— كاپىرلاردا بولمىسا، مەسجىد بولۇشى مۇمكىن.

— كۆرگىلى، تۇتقىلىمۇ بولمىسا، شامال بولسا كېرەك.

— سېتىۋالغىلى بولمىسا، يوشۇرۇنۇپمۇ يۈرمىسە، بىز ئۆگىنىۋاتقان ئىلىم بولسا كېرەك. مۇئەللىم:

— ھېچقايسىسى توغرا ئەمەس، ئوبدان ئويلىنىپ جاۋاب بېرىڭلار، — دېدى. يەنە بىرەيلەن:

ـــ يوشۇرۇنۇپمۇ يۈرمىسە، ئۇنداقتا، ئۇ قۇرئان بولۇشى مۇمكىن، ـــ دېدى. مۇئەللىم:

ـــ قۇرئاننى تۈتقىلى، سېتىۋالغىلى بولمامدۇ؟! ـــ دېدى. يەنە بىر ئوقۇغۇچى:

ـــ تاپتىم، ئۇ ئىمان نېئمىتى، ـــ دېدى. مۇئەللىم:

ـــ ماشائاللاھ! مانا بۇ جاۋاب توغرا بولدى. بىز مۇسۇلمانلارغا بېرىلگەن ئەڭ قىممەتلىك نېئمەت بولسا ئىمان نېئمىتىدۇر. بىزگە ئىمان نېئمىتى بېرىلگەنلىكى ئۈچۈن ئاللاھقا كۆپ شۈكۈر ئېيتىشىمىز كېرەك، ـــ دېدى.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى مۇستەقىل ھالدا ئوقۇپ، راۋان ئوقۇشنى مەشىق قىلىڭلار ھەمدە تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار:

1) مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا نېمە ئىش قىلىپ بەرمەكچى بولدى؟

2) ئوقۇغۇچىلار بۇ تېپىشماقنى قانداق جاۋابلارنى بەردى؟ توغرا تاپالدىمۇ؟ نېمە ئۈچۈن؟

3) سىلەر بۇ تېكىستتىن نېمىنى چۈشەندىڭلار؟

2. تۆۋەندىكى جۈملىنى ياد ئىملا قىلىپ چىرايلىق يېزىڭلار:

بىز مۇسۇلمانلارغا بېرىلگەن ئەڭ قىممەتلىك نېئمەت بولسا ئىمان نېئمىتىدۇر.

3. «ئىمان» دېگەن سۆزنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئىككى جۈملە تۈزۈڭلار.

4. تۆۋەندىكى ھەدىسنى ئوقۇپ، يادلىۋېلىڭلار.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر توپ كىشىلەر بىلەن بىللە تۇراتتى. بىر كىشى كېلىپ:

— ئى رەسۇلۇللاھ! «ئىمان» دېگەن نېمە؟ — دەپ سورىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— «ئىمان» دېگىنىمىز — ئاللاھنىڭ بار ۋە بىرلىكىگە، ئۇنىڭ پەرىشتىلىرىگە، پەيغەمبەرلىرىگە، پەيغەمبەرلەرگە چۈشۈرۈلگەن كىتابلىرىغا ئىمان كەلتۈرۈش، شۇنداقلا ئاخىرەت كۈنىگە ۋە ياخشى ـ يامان تەقدىرنىڭ ئاللاھتىن بولىدىغانلىقىغا ئىمان كەلتۈرۈشتىن ئىبارەت — دېدى.

(بۇخارى ۋە مۇسلىم توپلىغان)

ھەسەن تاغا قېتىرقىنىپ كىتاب كۆرۈۋاتقان ئوغلى ئابدۇللاھنىڭ قېشىغا كەردى. ئابدۇللاھ دادىسىنىڭ كىرگەنلىكىنى كۆرۈپ، دادىسىغا:

ـــ دادا! بۇ كىتابتا «ئىمان» توغرىسىدا بىر پارچە ماقالە بار ئىكەن، ئوقۇپ تازا ياخشى چۈشىنەلمىدىم، ۋاقىتىڭىز بولسا چۈشەندۈرۈپ قويالارسىزمۇ؟ ـــ دېدى.

ـــ بولىدۇ ئوغلۇم. ئىمان ـــ ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكى، مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى چىن كۆڭلىدىن قوبۇل قىلىشنى كۆرسىتىدىغان بولۇپ، كۆڭلىمىزدىكى ئىماننى تىلدا ئېيتىساق «أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدا عبده ورسوله» دەيمىز. بۇ ـــ «كەلىمە شاھادەت» دەپ ئاتىلىدۇ. كەلىمە شاھادەتنىڭ مەنىسىنى دېمىسەممۇ بىلىسەنغۇ، ئوغلۇم؟ ـــ دەپ جاۋاب بەردى ھەسەن ئاكا. ئابدۇللاھ:

ـــ ھەئە! دادا، ئۇ ـــ «ئاللاھتىن باشقا ھېچبىر ھەقىقىي ئىلاھنىڭ يوقلۇقىغا ۋە پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاللاھنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن» دېگەنلىك بولىدۇ، ـــ دېدى. ھەسەن تاغا:

ـــ ماشائاللاھ! ئەقىللىق ئوغلۇم، ئىماننىڭ ئاساسلىرى ئالتە بولۇپ، ئۇلار ئاللاھقا، ئاللاھنىڭ پەرىشتىلىرىگە، كىتابلىرىغا، ئەلچىلىرىگە، ئاخىرەت كۈنىگە، تەقدىرگە ئىمان كەلتۈرۈشتۇر. بۇ

ئالتە ئاساس ئايرىلماس بىر پۈتۈن گەۋدە بولۇپ، بىز مۇسۇلمانلار بۇ ئالتە ئاساسقا بىرلا ۋاقىتتا ئىمان كەلتۈرۈشىمىز لازىم، ــ دېدى.

ــ دادا، بىز بۇلارنىڭ ھەممىسىگە ئاللىبۇرۇن ئىمان كەلتۈرۈپ بولغانغۇ؟!

ــ بالام، بىر قېتىم «ئىمان ئېيتتىم» دەپ قويۇشلا كۇپايە قىلمايدۇ. ئىمان قەلبىمىزدە بىخلانغان، ئاستا ـ ئاستا بوي تارتىپ ئۆسكەن يۇمىران بىر كۆچەتكە ئوخشايدۇ. بۇ كۆچەتنىڭ چوڭ بولۇپ مېۋە بېرىشى ئۈچۈن ئۇنى ئاسراپ پەرۋىش قىلىشىمىز، ھەرخىل زىيانلىق ئىدىيە ۋە ئەقىدىلەردىن يىراق تۇتۇشىمىز كېرەك، چۈنكى پەرۋىشسىز قالغان كۆچەت قۇرۇپ كەتكىنىدەك، دىققەت قىلىپ قوغدالمىغان ئىمانمۇ (ئاللاھ ساقلىسۇن!) يوق بولۇپ كېتىشى مۇمكىن. ئوچۇق دۈشمىنىمىز بولغان شەيتان پۈرسەت تاپسىلا قەلبىمىزدىكى ئىمانىنى يوق قىلىشقا تىرىشىدۇ.

ــ دادا، ئۇنداقتا، بىز ئىمانىمىزنى قانداق ئاسراپ پەرۋىش قىلالايمىز؟ تەپسىلىيرەك دەپ بەرسىڭىزچۇ؟ ــ دەپ قىزىقىپ سورىدى ئابدۇللاھ.

ــ ئوغلۇم، ياخشى ئىش ـ ھەرىكەت ۋە ئەمەللەرنى قىلىش، ئىبادەتلەرنى ئۆز ۋاقتىدا ئادا قىلىش، گۈناھ ۋە ھارام ئىشلاردىن يىراق تۇرۇش، گۈزەل ئەخلاقلىق بولۇش... قاتارلىق سالىھ ئەمەللەرنى ئورۇنداش ئارقىلىق ئىمانىمىزنى ئوبدان پەرۋىش قىلالايمىز ــ دەپ جاۋاب بەردى ھەسەن تاغا.

ــ ئەمدى چۈشىنىۋالدىم، دادا، سىزگە كۆپ رەھمەت، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئابدۇللاھ.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى ئۇنلۇك، راۋان ئوقۇشنى مەشىق قىلىڭلار ۋە تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار:

1) «كەلىمە شاھادەت» دېگەن نېمە؟ ئۇنىڭ مەنىسىنى ئېيتىپ بېرەلەمسىز؟

2) ئىماننىڭ ئاساسلىرى قانچە؟ ئۇلار قايسىلار؟

3) بىز قايسى ئىشلارنى قىلساق ئىمانىمىزنى پەرۋىش قىلغان بولىمىز؟

2. تېكىستنىڭ «ئىمان قەلبىمىزدە بىخلانغان» دېگەن يېرىدىن «يوق قىلىشقا تىرىشىدۇ» دېگەن يېرىگىچە بولغان قىسمىنى تىنىش بەلگىلىرىنى تولۇق قويۇپ، توغرا ۋە چىرايلىق كۆچۈرۈپ يېزىڭلار.

3. تۆۋەندىكى ئايەتنى يادلىۋېلىڭلار.

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ﴾

«ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلار، شۈبھىسىزكى، ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە سازاۋەر بولىدۇ. بۇ چوڭ بەختتۇر».

(سۈرە بۈرۈج 11 ـ ئايەت)

ئاساسىي مەشىق

1. تۆۋەندىكى شېئىرنى راۋان دېكلاماتسىيە قىلىڭلار.

ئىسلام بىزگە ئاللاھتىن،
قىلىنغان چوڭ ئىنايەت.
كىرسە ئەگەر ھەر كىشى،
تاپار ئىززەت، سائادەت.

ئىسلامسىز دىل زۇلمەتتە،
خارلىق ھەم زالالەتتە.
شۇڭا كاپىر ھەر كۈنى،
ئۆتىدۇ نادامەتتە.

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى كۆچۈرۈپ يېزىڭلار، ئاخىرىغا مۇۋاپىق تىنىش بەلگىلىرىنى قويۇڭلار:

1) ھەرگىز گۈناھ ئىشنى قىلما! گۈناھ ئىش قىلغان ئادەم ئاللاھنىڭ غەزىپىگە ئۇچرايدۇ

2) ئۆلتۈرۈلىدىغان ياكى كۆيدۈرۈلىدىغان ئەھۋالغا دۇچ كەلسەڭمۇ، ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرمە

3) ئاللاھنىڭ ھەر نەرسىگە قادىر ئىكەنلىكىنى بىلمەمسەن

3. تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ مەنىسىگە قارىمۇقارشى بولغان سۆزلەرنى يېزىڭلار:

مۇسۇلمان

قاراڭغۇ

ئېگىز

باتۇر

4. رەسىم مەزمۇنىغا ئاساسەن، تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى رەتلەپ چىقىڭلار، ئاۋازلىق سۆزلەڭلار، ئاندىن يېزىڭلار.

جۈمە نامىزىغا ئىنتايىن كۆپ ئادەم كەلگەن بولۇپ، مەسجىدنىڭ ئىچى بىردەمدىلا توشۇپ كەتتى. سەل كېيىنرەك كەلگەنلەر سىرتتا ئولتۇرۇشقا مەجبۇر بولدى.

كىشىلەر جايىنامازنى كۆتۈرۈپ مەسجىدكە قاراپ ئالدىراش مېڭىۋاتاتتى.

مەلۇم بىر جۈمە كۈنى دادام بىلەن يۇرتىمىزدىكى ئەڭ چوڭ مەسجىد بولغان ھېيتگاھ جامەسىگە جۈمە نامىزى ئوقۇغىلى باردىم.

ئىمام خۇتبىسىنى تۈگىتىپ بولغاندىن كېيىن، جۈمە نامىزىنى ئوقۇشقا باشلىدۇق.

نامازدىن كېيىن، ھەممەيلەن ئاستا-ئاستا مەسجىدتىن چىقىشقا باشلىدى.

5. تۆۋەندىكى تېپىشماقنى ئويلاپ تېپىڭلار:

ئىككى كىشى بار،
ئۆتىدۇ ئىناق.
بىر ـ بىرلىرىگە،
تولىمۇ ئامراق.
باردۇر چوڭ ـ كىچىك،
بەشتىن بالىسى.
قوشكېزەكلەردەك،
يېقىن ئارىسى.
بىر كىشىدەكلا،
ئىشتا، ھەرىكەتتە.
تېپىڭلار بۇنى،
دوستلار بەس ـ بەستە.

ئاللاھنىڭ پەيغەمبەرلىرى

ئاللاھ تائالا ئىنسانلارنىڭ توغرا يولدا مېڭىشى، چۈشۈرۈلگەن كىتابلارنى ياخشى چۈشىنىشى ۋە چۈشەنگەنلىرىنى ئەمەلىيەتكە تەتبىقلىشى ئۈچۈن پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتكەن. ئاللاھ تائالا بۇ ھەقتە سۈرە ئەنئامنىڭ 48- ئايىتىدە مۇنداق دەيدۇ: «بىز پەيغەمبەرلەرنى پەقەت (ساۋاب بىلەن) خۇشخەۋەر بەرگۈچى، (ئازابتىن) ئاگاھلاندۇرغۇچى قىلىپ ئەۋەتىمىز، ئىمان ئېيتقان ۋە (ئەمەللىرىنى) تۈزىگەن كىشىلەرگە (كەلگۈسىدىن) غەم قىلىش، (كەتكەنگە) قايغۇرۇش يوقتۇر».

دۇرۇس، ئىشەنچلىك، ئەخلاقلىق ۋە گۈناھسىز بولغان پەيغەمبەرلەر ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىنى يەتكۈزۈش، چۈشەندۈرۈش، ئۆگىتىش ۋە ئىجرا قىلىش قاتارلىق ۋەزىپىلىرىنى كەم-كۈتسىز ئادا قىلغان ۋە ھاياتىنىڭ ھەربىر باسقۇچىدا ئۈممىتىگە ئۈرنەك بولغان. پەيغەمبەرلەر ئىمان ئېيتىپ ياخشى ئەمەللەرنى قىلغان كىشىلەرگە گۈزەل مۇكاپاتلار بارلىقى ھەققىدە خۇشخەۋەر بەرگەن، شۇنداقلا ئاللاھنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا رىئايە قىلمىغانلارنىڭ يامان ئاقىۋەتكە قالىدىغانلىقى ھەققىدە ئاگاھلاندۇرغان. ئاللاھ ئىنسانلارغا نۇرغۇن پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتكەن، لېكىن قۇرئان كەرىمدە پەقەت 25 پەيغەمبەرنىڭلا ئىسمى تىلغا ئېلىنغان.

پەيغەمبەرلەرگە ئىمان كەلتۈرۈش ئىمانىنىڭ ئالتە ئاساسىدىن بىرىدۇر. پەيغەمبەرلەرگە ئىمان ئېيتقانلىق ـــ ئۇلارنىڭ ئاللاھ تەرىپىدىن تاللانغان ئەلچىلەر ئىكەنلىكىنى، ئۇلار ئېلىپ كەلگەن چاقىرىق ۋە خەۋەرلەرنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى قوبۇل قىلىش دېگەنلىكتۇر. پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلغانلىق دىننى ئىنكار قىلغانلىق بولىدۇ، چۈنكى دىننى ئېلىپ كەلگۈچى، ئىلاھىي كىتابلارنى ئۆگەتكۈچى ۋە ئاللاھتىن ئالغان بۇيرۇقلارنى بىزگە يەتكۈزگۈچىلەر بولسا پەيغەمبەرلەردۇر.

ئاللاھنىڭ ئەڭ ئاخىرقى چاقىرىقى بولغان قۇرئاننى بىزگە ئېلىپ كەلگەن پەيغەمبەر بولسا سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدۇر. ئۇ، ئاللاھ ئەۋەتكەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسىدۇر. ئاللاھ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: «ئۇ، ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسىدۇر»[1].

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئاللاھنىڭ تاللىغان بەندىسىدۇر. رەببىمىز ئۇنىڭ ئەخلاقىنىڭ گۈزەللىكىنى ماختاپ: «سىلەرگە ـــ ئاللاھنى، ئاخىرەت كۈنىنى ئۈمىد قىلغان ۋە ئاللاھنى ياد ئەتكەنلەرگە ـــ رەسۇلۇللاھ (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) ئەلۋەتتە ياخشى ئۈلگىدۇر»[2] دېيىش ئارقىلىق، ھاياتىمىزنىڭ ھەر ساھەسىدە ئۇنى ئۆرنەك قىلىشىمىزنى تەلەپ قىلغان.

---

[1] سۈرە ئەھزاب 40 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

[2] سۈرە ئەھزاب 21 ـ ئايەت.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى ئىچىڭلاردا ئوقۇپ، مەزمۇنىنى چۈشىنىۋېلىڭلار.
2. ئاللاھ نېمە ئۈچۈن پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتكەن؟
3. قايسى پەيغەمبەر ئاللاھنىڭ ئەڭ ئاخىرقى چاقىرىقى بولغان قۇرئاننى بىزگە ئېلىپ كەلگەن؟
4. تېكىستنىڭ ئۈچىنچى ئابزاسىنى كۆچۈرۈپ يېزىڭلار.
5. تۆۋەندىكى ئايەتنى يادلىۋېلىڭلار.

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَآءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ﴾

«ئۇلارنى بىزنىڭ ئەمرىمىز بويىچە (كىشىلەرنى بىزنىڭ دىنىمىزغا) يېتەكلەيدىغان پېشۋالار (يەنى پەيغەمبەرلەر) قىلدۇق، ئۇلارغا بىز ياخشى ئىشلارنى قىلىشنى، نامازنى ئوقۇشنى، زاكات بېرىشنى ۋەھىي قىلدۇق، ئۇلار بىزگە خالىس ئىبادەت قىلاتتى».

(سۈرە ئەنبىيا 73- ئايەت)

ئاخىرقى پەيغەمبەر

قىرىق ياشقا تولغاندا،
پەيغەمبەر بوپ تاللاندى.
تۇنجى ۋەھيي ھىرادا،
«ئوقۇ!» بىلەن باشلاندى.

ئون ئۈچ يىلدا مەككىدە،
نۇر چاقناتتى تەۋھىدنى.
قۇرۇپ چىقتى ئون يىلدا،
مەدىنىدە دۆلەتنى.

ئىمان ـ ئىسلام ئۆگەتتى،
توغرا يولنى كۆرسەتتى.
زالالەتكە پاتقانغا،
قىيامەتنى ئەسلەتتى.

ئازاد قىپ مەككىنى،
دىننى تولۇق يەتكۈزدى،
«لەببەيكە» دېدى رەببىگە،
ئاتمىش ئۈچ يىل ئۆتكۈزدى.

كۆنۈكمە

1. شېئىرنى دېكلاماتسىيە قىلىشنى مەشىق قىلىڭلار.
2. شېئىرنىڭ ھەربىر مىسراسىنى قايتا-قايتا ئوقۇپ، مەزمۇنىنى چۈشىنىڭلار.
3. پەيغەمبىرىمىز قانچە يېشىدا پەيغەمبەر بولغان؟ قانچە يىل پەيغەمبەرلىك قىلغان؟
4. تۆۋەندىكى سۆزلەرنى چۈشىنىپ، توغرا تەلەپپۇز بىلەن ئوقۇڭلار ھەمدە ئاستى سىزىلغان سۆزلەرگە جۈملە تۈزۈڭلار.

تەۋھىد، ۋەھيي، ئۈممەت، زالالەت، قىيامەت.

6. شېئىرنى يادلىۋېلىڭلار ھەمدە يادقا يېزىڭلار.

تۇنجى ۋەھىينىڭ كېلىشى

مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆزى ياشىغان دەۋردە گۈزەل ئەخلاقى بىلەن مەشھۇر ئىدى. ئۇ ھېچقاچان بۇتقا چوقۇنمىغان ۋە بۇت ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىنغان مالالارنىڭ گۆشىدىن يېمىگەن، ھاراق ئىچمىگەن، قىمار ئوينىمىغان ئىدى. ئىسلامدىن ئىلگىرىكى جاھىلىيەت زامانىدا ئومۇملاشقان ئويۇن-تاماشا ۋە بۇتلارغا ئاتاپ ئۆتكۈزۈلگەن مۇراسىم، بايرامالارغا قاتنىشىپ باقمىغان ئىدى. راستچىللىقى، سەمىمىيلىكى، ئىشەنچلىكلىكى، ۋەدىسىگە ۋاپا قىلىدىغانلىقى، ئىپپەت-نومۇسلۇق، ھايالىق ئىكەنلىكى، مەرتلىكى، كەمتەرلىكى، تەمكىنلىكى بىلەن ھەممە كىشىنىڭ ماختىشى ۋە ئىشەنچىسىگە ئېرىشكەن ئىدى.

پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بوۋىسى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىدا بولۇپ، يېگانە بىر ئاللاھقا ئىشىنەتتى. 40 ياشقا كىرگەن چېغىدا راست چۈشلەرنى كۆرۈشكە باشلىدى. چۈشىدە نېمىنى كۆرسە، ئوخشىدا شۇ پېتى ئايان بولاتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كۆپىنچە ۋاقتىنى ھىرا غارىدا يالغۇز ئۆتكۈزەتتى. ئۇ، غاردا ئۇدا بىر قانچە كۈن تۇراتتى. ئۆيىگە قايتىپ ئوزۇق-تۈلۈك ئېلىۋالغاندىن كېيىن، يەنە ھىرا

غاربغا قايتىپ ئۆزىنىڭ ساغلام تەبىئىتىنىڭ تەقەززاسى ۋە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىدىن قېلىپ قالغان بەزى ئۇسۇل بويىچە ئاللاھقا ئىبادەت ۋە دۇئا قىلاتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھىرا غاردا تۇرۇۋاتقان كۈنلەرنىڭ بىرىدە، ئۇنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىش ۋاقتى يېتىپ ئىدى. ئۇ مىلادى 610- يىلى 8- ئاينىڭ 10- كۈنى ئىدى. ئۇنىڭ ئالدىدا بىر پەرىشتە پەيدا بولۇپ: «ئوقۇ!» دېدى، ئۇ:

— مەن ئوقۇشنى بىلمەيمەن، — دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: «ھېلىقى پەرىشتە مېنى قاتتىق سىقتى، ھەتتا ئۇ مېنى قاتتىق چارچىتىۋەتتى، ئاندىن كېيىن ئۇ مېنى قويۇپ بېرىپ: <ئوقۇ!> دېدى، مەن: <ئوقۇشنى بىلمەيمەن> دېدىم. ئۇ مېنى ئىككىنچى قېتىم يەنە تۇتۇپ قاتتىق سىقتى، ھەتتا ئۇ مېنى قاتتىق چارچاتتى. ئاندىن ئۇ مېنى قويۇپ بېرىپ: <ئوقۇ!> دېدى، مەن:

— ئوقۇشنى بىلمەيمەن، — دېدىم.

ئۇ مېنى ئۈچىنچى قېتىم يەنە تۇتۇپ قاتتىق سىقتى، ئاندىن ئۇ مېنى قويۇپ بېرىپ:

— ياراتقان پەرۋەردىگارىڭنىڭ ئىسمى بىلەن ئوقۇغىن، ئۇ ئىنساننى لەختە قاندىن ياراتتى. ئوقۇغىن، پەرۋەردىگارىڭ ئەڭ كەرەملىكتۇر. ئۇ قەلەم بىلەن (خەت يېزىشنى) ئۆگەتتى. ئىنسانغا بىلمىگەن نەرسىلەرنى بىلدۈردى، — دېدى».

مانا بۇ پەيغەمبەرلىكنىڭ تۇنجى كۈنى، قۇرئاندىكى تۇنجى ۋەھيي ئىدى.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى ئۇنلۇك ئاۋازدا ئوقۇپ، مەزمۇننى چۈشىنىۋېلىڭلار.
2. پەيغەمبىرىمىزنىڭ تېكىستتە بايان قىلىنغان گۈزەل خۇلقلىرى قايسى؟
3. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قاچان، قانچە يېشىدا تۇنجى ۋەھيي كەلگەن؟
4. تۇنجى ۋەھيىنىڭ مەزمۇنىنى ئېيتىپ بېرىڭ ھەم ئېسىڭىزده ساقلىۋېلىڭ.
5. مۇئەللىمىڭىزدىن جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامنىڭ نېمىشقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قاتتىق سىققانلىقى توغرىسىدا سوراپ بېقىڭ.
6. مۇئەللىمىڭىزدىن مىلادى يىلى توغرىسىدا سوراپ چۈشىنىۋېلىڭ.

رەسۇلۇللاھ تائىفتا

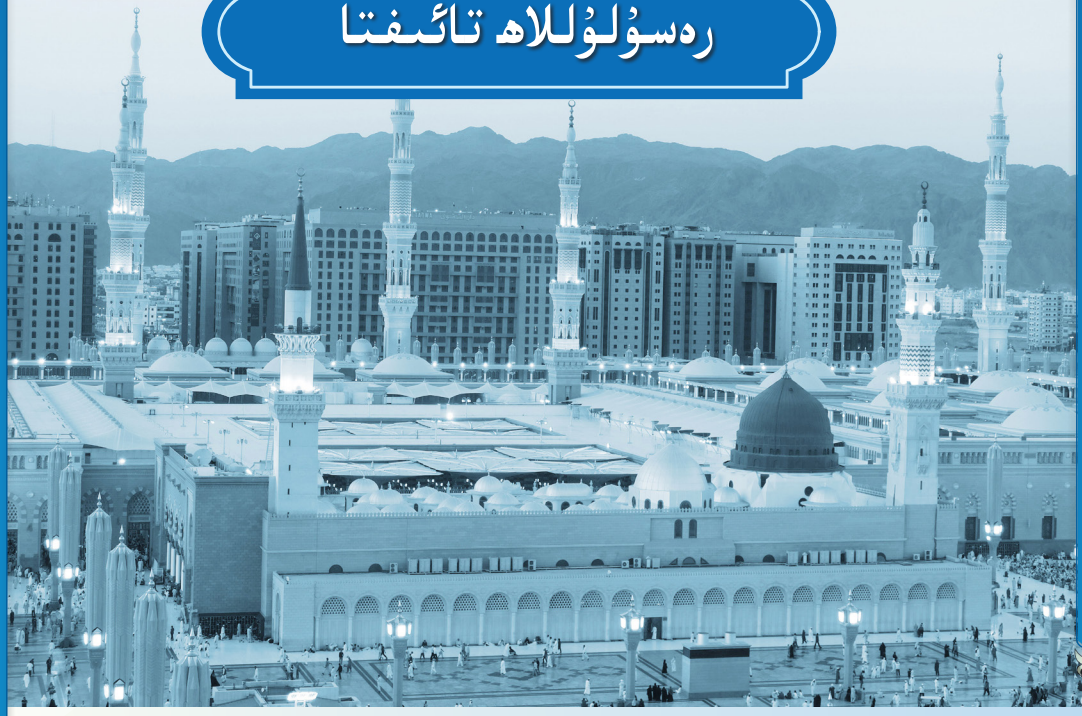

ئەبۇ تالىبنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن، قۇرەيشلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەبۇ تالىپ ھايات ۋاقتىدا قىلالمىغان ئەسكىلىكلەرنى قىلىشقا باشلىدى، ھەتتا بىر تۇركۇم ئەقلسىز قۇرەيش لۇكچەكلىرى رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىنى توسۇپ، ئۇنىڭ باش-كۆزلىرىگە توپا چاچتى.

قۇرەيشلەرنىڭ زىيانكەشلىكى، ئىسلامغا بولغان ئۆچمەنلىكى ۋە ئىسلامنى مەنىستىمەسلىكى كۈنسېرى كۈچەيگەنلىكتىن، رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تائىفقا چىقىپ، تائىفنىڭ ئەقىللىق كىشىلىرىنى تېپىپ، ئۇلارنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىشنى كۆڭلىگە پۈكتى. تائىف مەككىدىن 100 كىلومېتىردەك[1] كېلەتتى. رەسۇلۇللاھ

[1] 100 كىلومېتىر يولنى تەخمىنەن 20 سائەت ئەتراپىدا پىيادە بېسىپ بولغىلى بولىدۇ.

سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇ يولنى ئازادگەردىسى زەيد ئىبنى ھارىس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن بىللە باشتىن ـ ئاخىر پىيادە باستى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تائىفقا كېلىپ، تائىفنىڭ بىرقانچە نوپۇزلۇق ۋە مۆتىۋەر كىشىلىرى بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇلارنى ئاللاھ تەرەپكە دەۋەت قىلدى. ئۇلارنىڭ پوزىتسىيىسى تولىمۇ ناچار بولدى. ئۇلار رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى مەسخىرە قىلدى، گالۋاڭ كىشىلەر بىلەن قۇللارنى كۆشكۈرتۈپ، رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ئېغىزىغا كەلگەنچە تىللىدى ۋە تاشلارنى ئېتىپ ئۇردى. تائىفلىقلار يولنىڭ ئىككى تەرىپىدە سەپ بولۇپ تۇرۇپ، رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر قەدەم باسقان ھامان ئۇنىڭ پۇتىغا تاش ئېتىپ، ئۇنى يارىلاندۇردى. ئۇنىڭ ئىككى پۇتىدىن قانلار ئاقتى، ھەتتا ئۇنىڭ كەشى قانغا تولدى.

بۇ ئەقلسىز بەتبەختلەر داۋاملىق شۇنداق نامەردلىك قىلىپ، تائىفتىن تۆت كىلومېتىر يىراقلىقتىكى ئۈتبە ۋە شەيبەلەر (مەككىلىك رەبىئە دېگەن كىشىنىڭ ئوغۇللىرى)نىڭ بېغىغچە قوغلاپ كەلدى. رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ناھايىتى تەسلىكتە دېمى ئۈزۈلۈپ قالاي دېگەندە، بۇ يەردىكى بىر باغقا كىرىۋالدى. رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەككىلىكلەرنىڭ تەۋەلىكىگە كىرىۋالغاندىن كېيىن، ئاندىن بۇ نائەھلى شۇم پېشانىلەر قايتىپ كېتىشتى. رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇ باغنىڭ تېمى تۈۋىگە كېلىپ، بىر تۈپ تال سايىسىغا ھالسىرىغان پېتى ئۆزىنى تاشلىدى. ئۇ، تائىفتا ئۇچرىغان ئەزىيەتلەر مۇشرىكلار تەرىپىدىن ئۇچرىغان ھەرقانداق ئەزىيەتتىن قاتتىق بولدى.

ئۇ تىلى ۋە دىلى بىلەن ئۆزىنىڭ ئاجىزلىقى، ئامالسىزلىقى ۋە بىچارىلىكى ئۈستىدىن ئاللاھقا شىكايەت قىلدى. ئاللاھتىن

ئۆزىگە يارەم بېرىشنى ۋە كۆچلەندۈرۈشنى تىلىدى.
ئاللاھ تائالا پەيغەمبىر ئەلەيھىسسالامغا تاغ پەرىشتىسىنى ئەۋەتتى. پەرىشتە رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن تائىفلىقلار ياشاۋاتقان شەھەرنى ئىككى تەرىپىدىكى تاغ بىلەن قوشۇپ دۇم كۆمتۈرۈۋېتىشكە رۇخسەت قىلىشنى سورىدى. رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «ياق، مەن ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدىن ئاللاھقا ئىبادەت قىلىدىغان ۋە ئاللاھقا ھېچنەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەيدىغان كىشىلەرنىڭ چىقىشىنى ئۈمىد قىلىمەن» دېدى.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى راۋان ئوقۇڭلار.
2. رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نېمە ئۈچۈن تائىفقا چىقتى؟
3. تائىفنىڭ نوپۇزلۇق ۋە مۆتىۋەر كىشىلىرى رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ دەۋىتىگە قارىتا قانداق پوزىتسىيىدە بولدى؟
4. تائىفتىكى ئەقىلسىز بەتبەختلەر رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قانداق ئازار بەردى؟
5. تاغ پەرىشتىسى رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن تائىفلىقلار ياشاۋاتقان شەھەرنى ئىككى تەرىپىدىكى تاغ بىلەن قوشۇپ دۇم كۆمتۈرۈۋېتىشكە رۇخسەت قىلىشنى سورىغاندا،

رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم رۇخسەت قىلدىمۇ؟ نېمە ئۈچۈن؟

6. تېكستتىكى ئاخىرقى ئابزاسنى چىرايلىق كۆچۈرۈپ يېزىڭلار.

7. تۆۋەندىكى ھەدىسنى يادلاپ ئېلىڭلار.

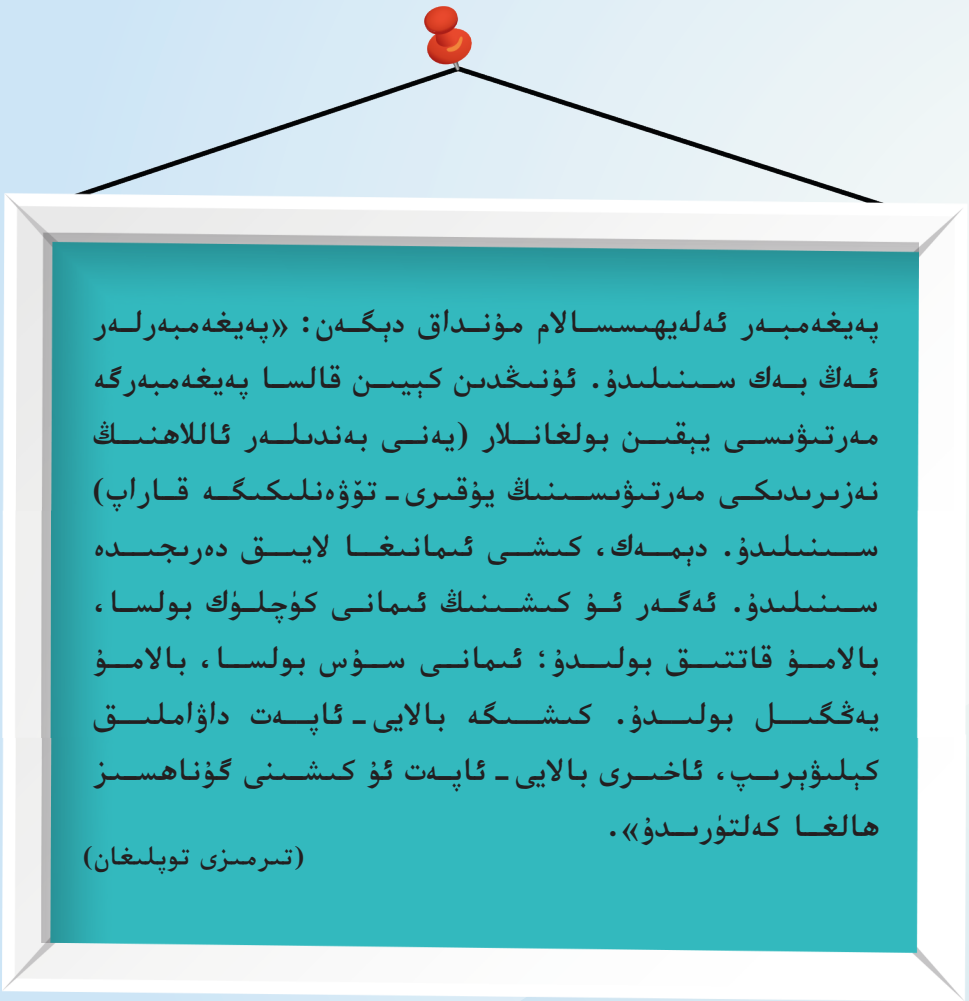

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «پەيغەمبەرلەر ئەڭ بەك سىنىلىدۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن قالسا پەيغەمبەرگە مەرتىۋىسى يېقىن بولغانلار (يەنى بەندىلەر ئاللاھنىڭ نەزىرىدىكى مەرتىۋىسىنىڭ يۇقىرى ـ تۆۋەنلىكىگە قاراپ) سىنىلىدۇ. دېمەك، كىشى ئىمانىغا لايىق دەرىجىدە سىنىلىدۇ. ئەگەر ئۇ كىشىنىڭ ئىمانى كۈچلۈك بولسا، بالامۇ قاتتىق بولىدۇ؛ ئىمانى سۇس بولسا، بالامۇ يەڭگىل بولىدۇ. كىشىگە بالايى ـ ئاپەت داۋاملىق كېلىۋېرىپ، ئاخىرى بالايى ـ ئاپەت ئۇ كىشىنى گۇناھسىز ھالغا كەلتۈرىدۇ».

(تىرمىزى توپلىغان)

1. تۆۋەندىكى پارچىنى كۆچۈرۈپ يېزىڭلار.

پەيغەمبەرلەر دۇنياسىكى ئەڭ ئەخلاقلىق ۋە ئەڭ رەھىمدىل كىشىلەردۇر. ئۇلار ئادەملەرگە پەقەت ياخشىلىقلا قىلىدۇ، ھېچكىمدىن پۇل ـ مال، دۇنيا سورىماستىن ئاللاھنىڭ دىنىنى ئۆگىتىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن پەيغەمبەرلەر ئاللاھ ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئىنسانلاردۇر. كىمكى پەيغەمبەرلەرنىڭ ئېيتقىنىنى قىلسا، ئاللاھ شۇ ئادەمنىمۇ ياخشى كۆرىدۇ ۋە شۇ ئادەمدىن رازى بولىدۇ.

2. مۇئەللىمىڭلاردىن ياكى باشقىلاردىن سوراپ تۆۋەندىكى سوئاللارنىڭ جاۋابىنى يېزىپ كېلىڭلار.

1) قۇرئان كەرىمدە قايسى پەيغەمبەرلەرنىڭ ئىسمى تىلغا ئېلىنغان؟

2) پەيغەمبەرلەر ئېلىپ كەلگەن ئورتاق چاقىرىق نېمىدىن ئىبارەت بولغان؟

3) سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ئىسمى نېمە؟ ئۇلار رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قانچە ياشقا كىرگەندە ۋاپات تاپقان؟

4) سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم قانچە يېشىدا ۋاپات بولغان؟ قانچە يىل پەيغەمبەر بولغان؟

3. تۆۋەندىكى شېئىرنى ئوقۇشنى مەشىق قىلىڭلار ۋە دېكلاماتسىيە قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىڭلار.

تۈركىستان ئوغلانلىرى،
دىن ئىسلام يولۇاسلىرى.
جىهاد ئۈچۈن ئاتلانغان،
ئاللاهنىڭ تۇلپارلىرى.

زالىم تاغۇت زۇلمىدىن،
ئاشتى كۆپ پىغانلىرى.
مەزلۇمەلەر نالىسىدىن،
ئاشتى كۆپ قىساسلىرى.

ياۋغا قارشى جەڭلەردە،
بەتلەنگەن قوراللىرى.
يىمىرەلمەس بۇ سەپنى،
تاغۇتنىڭ بورانلىرى.

قېتىلىڭلار بۇ سەپكە،
تۈركىستان ئەركەكلىرى.
ھەرگىز ئازلىق قىلمايدۇ،
ئاللاهنىڭ رەھمەتلىرى.

3. تۆۋەندىكى شەكىللەر بويىچە «پەيغەمبەر» دېگەن سۆزگە جۈملە تۈزۈڭلار.

.....پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم .....
.....پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە.....
.....پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۈچۈن.....

4. تۆۋەندىكى ھەربىر رەسىمگە بىردىن جۈملە تۈزۈڭلار:

ئۈلگە:

بىز ھەر كۈنى ئەتىگەندە مۇئەللىمىزنىڭ يېتەكچىلىكىدە بەدەن چېنىقتۇرىمىز.

ئىلاھىي كىتابلار

ئەلى دادىسى بىلەن پاراڭلىشىپ ئولتۇرۇپ، دادىسىدىن:

— دادا! «ئىلاھىي كىتابلار» دېگەن قانداق كىتابلار؟ — دەپ سورىدى. دادىسى كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ:

— ئوغلۇم، «ئىلاھىي كىتابلار» دېگەن ئاللاھنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە ۋەھىي ئارقىلىق بىلدۈرگەن خۇش بېشارەتلىرى ۋە مەلۇماتلىرىنىڭ يېزىقىغا ئايلانغان شەكىلدۇر. مەسىلەن، ئاللاھ مۇسا ئەلەيھىسسالامغا تەۋراتنى، داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا زەبۇرنى، ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ئىنجىلنى، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قۇرئاننى چۈشۈرگەن. بۇنىڭدىن باشقا يەنە بەزى پەيغەمبەرلەرگە پەندـ نەسىھەتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان سەھىپىلەر (ۋاراقچىلار)نى چۈشۈرگەن.

ـــ ئۇنداقتا مەن قۇرئاننى يادلاپ بولۇپ، باشقا ئىلاھي كىتابلارنىمۇ يادلايمەن، ئىنشائاللاھ.

دادىسى بۇ گەپنى ئاڭلاپ ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي كۈلۈپ تاشلىدى. ئەلى بوش ئاۋازدا:

ـــ نېمىگە كۈلىسىز دادا، ئەجىبا مېنىڭ سۆزۈم خاتامۇ؟ ـــ دېدى.

ـــ ئوغلۇم، ئىلاھي كىتابلارنىڭ ھەممىسىگە ئىمان ئېيتىش ئىمانىنىڭ ئاساسلىرىنىڭ بىرى. بۇ ھەقتە ئاللاھ قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دەيدۇ: «ئۇلار غەيبكە ئىشىنىدۇ، نامازنى ئادا قىلىدۇ، ئۇلار بىز بەرگەن مال ـ مۈلۈكتىن (ئاللاھ يولىغا) سەرپ قىلىدۇ»[1].

لېكىن، قۇرئاندىن باشقا كىتابلار مەلۇم زامانىدا مۇئەييەن بىر قەۋمگە چۈشۈرۈلگەن. قۇرئان بولسا ئەڭ ئاخىرقى ئىلاھي كىتاب بولۇپ، قىيامەتكىچە كېلىدىغان بارلىق ئىنسانلارغا چۈشۈرۈلگەن. قۇرئاندىن باشقا كىتابلارنىڭ ئەسلي نۇسخىسى ھازىر يوق بولۇپ، كىشىلەر تەرىپىدىن ئۆزگەرتىۋېتىلگەن. قۇرئاننىڭ بىر ھەرپىمۇ ئۆزگەرمەي ئەسلى پېتى ساقلانماقتا ھەم قىيامەتكىچە ئۆزگەرمەيدۇ. بۇ ھەقتە ئاللاھ تائالا سۈرە ھىجرنىڭ 9 ـ ئايىتىدە مۇنداق دەيدۇ: «قۇرئاننى ھەقىقەتەن بىز نازىل قىلدۇق ۋە چوقۇم ئۇنى قوغدايمىز». شۇڭا بىز ئىلاھي كىتابلارنىڭ ھەممىسىگە ئىمان كەلتۈرىمىز، لېكىن قۇرئاننى ئوقۇپ ئەمەل قىلىمىز.

ـــ ئاللاھ رەھمەت قىلسۇن دادا! ئەمدى بىلىۋالدىم.

دادىسى مۇلايىملىق بىلەن ئەلنىڭ بېشىنى سىلاپ تۇرۇپ:

ـــ ئاللاھ ساڭا مەنپەئەتلىك ئىلىم ئاتا قىلسۇن ئوغلۇم! ـــ دېدى.

---

[1] سۈرە بەقەرە 4 ـ ئايەت.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى پىششىق ئوقۇغۇلار ھەمدە تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار:

1) «ئىلاھىي كىتابلار» دېگەن قانداق كىتابلار؟

2) بىز نېمىشقا پەقەت قۇرئاننىلا ئوقۇپ، ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىمىز؟

3) «كۆلۈمسىرەپ تۇرۇپ»، «بوش ئاۋازدا»، «مۇلايىملىق بىلەن» دېگەن سۆزلەر تېكىستنىڭ قايسى جايىدا ئىشلىتىلگەن؟ بۇ سۆزلەر قانداق مەنىنى ئىپادىلەيدۇ؟

2. تۆۋەندىكى سۆزلەرگە جۈملە تۈزۈڭلار:

پاراڭلىشىپ ئولتۇرۇش، خۇش بىشارەت، ئىمان كەلتۈرۈش، مەنپەئەتلىك.

3. تۆۋەندىكى ئايەتنى يادلىۋېلىڭلار.

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

«قۇرئاننى ھەقىقەتەن بىز نازىل قىلدۇق ۋە چوقۇم ئۇنى قوغدايمىز».

(سۈرە ھىجر 9- ئايەت)

ئەڭ ئۇلۇغ كىتاب

سۆيۈملۈك كىچىك دوستلار! سىلەر كىتاب ئوقۇشقا بەك ئامراق، شۇنداقمۇ؟ ئۇنداقتا تېپىپ بېقىڭلارچۇ، دۇنيادىكى ئەڭ ئۇلۇغ كىتاب قايسى؟

ماشائاللاھ! بەك ئەقىللىق ئىكەنسىلەر، ناھايىتى توغرا جاۋاب بەردىڭلار. توغرا، دۇنيادىكى ئەڭ ئۇلۇغ كىتاب قۇرئان كەرىمدۇر. بۇ دۇنيادا قۇرئانغا تەڭ كېلىدىغان بىرمۇ كىتاب يوق، چۈنكى قۇرئان ئاللاھنىڭ سۆزى، بۇ دۇنيادا ئاللاھقا تەڭ كېلىدىغان ھېچكىم يوققۇ؟! دېمەك، ئۇنىڭ كىتابىغا تەڭ كېلىدىغان كىتابمۇ بولمايدۇ. قۇرئاننى ئاللاھ يەتتە قات ئاسماننىڭ ئۈستىدىن پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە چۈشۈرگەن. بۇ كىتابنى ئەڭ ئۇلۇغ پەرىشتە جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام ئېلىپ كەلگەن. ئاللاھ قۇرئاندا يەر يۈزىدىكى بارلىق ئىنسانلارغا نەسىھەت قىلىدۇ.

قۇرئان ــ ئاللاھنىڭ مۆجىزىسى. ھېچكىم بۇ كىتابقا ئوخشاش كىتاب يازالمايدۇ. قۇرئان ئىنسانلار يازغان كىتابلارغا ئوخشمايدۇ.

سۆيۈملۈك كىچىك دوستلار! قۇرئاندا نېمىلەر ئېيتىلغانلىقىنى بىلەمسىلەر؟ قۇرئاندا قەدىمدە ئۆتكەن قىزىقارلىق ھېكايىلەر بار. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام كىچىك بالا تۇرۇپ، قانداق قىلىپ بۇتلارنى سۇندۇرغان (چاققان)؟ قانداق قىلىپ ئوتتىن سالامەت چىققان؟ نېمە ئۈچۈن مۇسا پەيغەمبەرنى ئانىسى بوۋاقلىق چاغلىرىدا سانduققا سېلىپ دەريادا ئاققۇزۇۋەتكەن؟ پىرئەۋن دېگەن كاپىر پادىشاھ نېمە ئۈچۈن كىچىك بالىلارنى ئۆلتۈرگەن؟ كېيىن

رەببىمىز ئاللاھ ئۇنى قانداق قىلىپ سۇغا غەرق قىلغان؟ ئاللاھ مۇئمىنلەرنى كاپىرلارنىڭ زۇلمىدىن قانداق قۇتقۇزغان؟ ھايۋانلار، قۇشلارمۇ ئىبادەت قىلىشامدۇ؟ ئۇلار قانداق گەپلىشىدۇ؟ ئۆلۈكلەر قانداق تىرىلدۈرۈلىدۇ؟ قۇرئاندا مانا شۇلار ھەققىدە ئاجايىپ ئايەتلەر بار.

قۇرئان كەرىم سۈرىلەردىن، سۈرىلەر ئايەتلەردىن تەشكىل تاپقان بولۇپ، ئۇنىڭدا 114 سۈرە، 6000 دىن كۆپ ئايەت بار.

قۇرئان بىزلەرنى توغرا يولغا باشلايدىغان نۇرلۇق مايماك بولۇپ، ئۇ چەكسىز ئىلىملەرنى ۋە مەنىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. كىمكى ئۇنى كۆپ ئوقۇپ، ئوقۇغىنىغا ئەمەل قىلسا، بۇ دۇنيادا قەتئىي ئادىشىمايدۇ. ئاللاھ تائالا بۇ ھەقتە سۈرە بەنى ئىسرائىلنىڭ 9- ئايىتىدە: «بۇ قۇرئان ھەقىقەتەن ئەڭ توغرا يولغا باشلايدۇ» دېگەن. رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «سىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىلىرىڭلار قۇرئان ئوقۇغان ۋە ئۇنى ئۆگەتكەن كىشىدۇر» دېگەن.

ئاللاھ تائالا قۇرئانغا ئىمان كەلتۈرگەن ئىنسانلارنى بۇ دۇنيادا بەختلىك ھاياتقا ئېرىشتۈرىدۇ، ئاخىرەتتە ئۇلارنى جەننەتكە كىرگۈزىدۇ. قۇرئانغا ئىشەنمىگەن، ئەمەل قىلمىغان ئادەملەرگە بۇ دۇنيادىمۇ، ئاخىرەتتىمۇ ئازاب بولىدۇ.

قۇرئان تىلاۋەت قىلىنغاندا ئاسماندىن ساۋاب ۋە نۇر ياغىدۇ. قۇرئان ئوقۇلغان ئۆيدە پەرىشتىلەر بولىدۇ. قۇرئان كېسەللەرگە شىپادۇر. ئۇ قەلبلەرگە خۇرسەنلىك ئېلىپ كېلىدۇ. قۇرئاننى چىرايلىق ئوقۇغان بالىلارنىڭ قىرائەت ئاۋازىنى ئاللاھمۇ، پەرىشتىلەرمۇ سۆيۈنۈپ ئاڭلايدۇ.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى توغرا، راۋان ئوقۇشنى مەشىق قىلىڭلار ھەمدە تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار:

1) قۇرئان كەرىمنى قايسى پەرىشتە ئېلىپ كەلگەن؟

2) نېمە ئۈچۈن قۇرئاننى كۆپ ئوقۇپ، ئۇنىڭغا ئەمەل قىلساق توغرا بولىدىن ئاداشمايمىز؟

3) قۇرئانغا ھەقىقىي ئىمان كەلتۈرگەن كىشىگە قانداق مۇكاپاتلار بار؟

4) سىز كۈندە قانچىلىك قۇرئان ئوقۇيسىز؟

2. تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىۋېلىڭلار.

مۇكەممەل، مۆجىزە، ھېكايە، بۇت، زۇلۇم، ئىبادەت قىلىش، مايماق، ساۋاب.

3. تۆۋەندىكى سۆزلەرگە جۈملە تۈزۈڭلار.

ئۇلۇغ، نەسىھەت قىلىش، مايماق.

4. بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭلار.

1) قۇرئان ( )نىڭ سۆزى.

2) قۇرئان ئەڭ ( ) پەيغەمبەر ( )گە چۈشكەن.

3) قۇرئاننى ( ) بىلەن ئوقۇشىمىز لازىم.

5. تۆۋەندىكى ئايەتنى يادلىۋېلىڭلار.

﴿وَقُرْآناً فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنزِيلاً﴾

«قۇرئاننى كىشىلەرگە دانە-دانە ئوقۇپ بېرىشىڭ ئۈچۈن، ئۇنى بۆلۈپ-بۆلۈپ نازىل قىلدۇق، ئۇنى تەدرىجىي نازىل قىلدۇق». (سۈرە ئىسرا 106-ئايەت)

قۇرئان

كەلگەن بىزگە ئاللاھتىن،
رەھمەت بولۇپ بۇ قۇرئان.
كۆرسىتىلگەن ھەق روشەن،
قەلبىمىزدە بار ئىمان.

ئوقۇپ تۇرساق بىز ئۇنى،
نۇرلىنىدۇ دىلىمىز.
ئەمەل قىلساق ئۇنىڭغا،
يۈكسىلىدۇ دىنىمىز.

ئۇ ـــ ئاللاھنىڭ بۇيرۇقى،
بىزنىڭ ھايات يولىمىز.
چىڭ تۇتساق گەر قۇرئاننى،
كۇچ قۇۋۋەتكە تولىمىز.

شۇڭا تىرىشىپ ھەر دائىم،،
ئېسىلايلى قۇرئانغا.
يىراق قېچىپ شەيتاندىن،
كىرەيلى ئۇ قورغانغا.

كۆنۈكمە

1. شېئىرنى راۋان، ھېسسىياتلىق ئېكلاماتسىيە قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىڭلار.
2. قۇرئاننى نېمىشقا رەھمەت بولۇپ ئەۋەتىلگەن دەيمىز؟
3. بىز قۇرئاننى پەقەت ئوقۇپ قويۇشقىلا بۇيرۇلغانمۇ؟
4. شېئىرنى يادلىۋېلىڭلار.

قەدىردان دادا، بۇگۈن بىزنى تەتىلگە قويۇپ بەردى، ئۆيگە قايتىپ ئانام ۋە ئۆكىلىرىم بىلەن كۆرۈشۈپ بەكلا خۇش بولدۇم. لېكىن، قەلبىمنىڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىدا سىزگە بولغان سېغىنىش ئوتى يالقۇنجىماقتا، چۈنكى سىز ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا ئەمەسمۇ؟!

دادا، ئانامنىڭ دېيىشىچە، بىز ئەمدى بۇ دۇنيادا كۆرۈشەلمەيدىكەنمىز. بۇ راستمۇ؟ سىز راستىنلا قايتىپ كەلمەمسىز؟ سىزنى بەكمۇ سېغىندىم. مەن ئوڭۇمدا دائىم سىزنى ئەسلەيمەن، چۈشلىرىمدە بولسا سىز بىلەن ئۇچرىشىمەن.

كۈندە كەچتە ئۆيدىكىلەرگە قۇرئان ئوقۇپ بېرىمەن. ھەيران قالماڭ دادا! مەن ھازىر قۇرئاننى تەجۋىدلىك ۋە راۋان ئوقۇيالايدىغان بولدۇم، چۈنكى مەن مەكتەپكە كىرگىلىمۇ بىر يىلچە بولۇپ قالدى.

دادا، مەكتەپتە مۇئەللىملەر بىزگە ناھايىتى كۆڭۈل بۆلىدۇ، دەرسلەرنىمۇ ناھايىتى ئەستايىدىللىق بىلەن ئۆتىدۇ. دائىم: «قۇرئان كەرىمنى پەقەت يادقا ئالساقلا بولمايدۇ، بەلكى ئۇنى ھەربىر ئىش-ھەرىكىتىمىزنىڭ مىزانى ۋە ئۆلچىمى قىلىشىمىز كېرەك، قۇرئان كەرىمنى قانۇن قىلىشىمىز كېرەك» دەيدۇ. بۇ سۆزلەر بۇرۇن سىز ماڭا دەپ بەرگەن سۆزلەرگە بەكلا ئوخشايدىكەن. ئويلاپ باقسام، سىزمۇ ئۇلۇغ كىتابىمىز بولغان قۇرئان كەرىمنى قانۇن قىلىش يولىدا شەھىد بولۇپ كېتىپسىز. مەنمۇ قۇرئان كەرىمنى يادلاپلا قالماستىن، يەنە ئۇنى ئەمەلىيىتىمگە تەتبىقلاپ،

چوڭ بولغاندا سىزگە ئوخشاش قۇرئاننى قانۇن قىلىش ئۈچۈن ئۆزۈمنى پىدا قىلىمەن، ئىنشائاللاھ!

ھە راست دادا، تۇنۇگۈن تارىق دادام جۈمە نامىزىغا مېنىمۇ بىللە ئاپارغان ئىدى. مەسجىدتە ئادەم بەكلا كۆپكەن ئەمەسمۇ!؟ ئىمام قۇرئاننىڭ ئاللاھنىڭ كىتابى ئىكەنلىكى، كىمكى ئۇنىڭغا مەھكەم ئېسىلسا توغرا يولدا بولىدىغانلىقى، ئۇنى تاشلاپ قويسا ئېزىپ كېتىدىغانلىقى توغرىسىدا سۆزلەپ بەردى. ئىمام خۇتبىنى ناھايىتى تەسىرلىك سۆزلىدى، خۇتبىنىڭ ئاخىرىنى دۇئا بىلەن ئاخىرلاشتۇردى. دۇئا جەريانىدا كۆپلىگەن ئاكىلىرىم ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي يىغلاپ كەتتى، ھەتتا ئىمامنىڭ ئۆزىمۇ يىغلاپ كەتتى. ئۇلار چوپچوڭلا تۇرۇپ نېمىشقا يىغلايدىغاندۇ دادا؟!

دادا، كەچ بولۇپ قاپتۇ، بالدۇرراق ئارام ئالاي، بولمىسا ئەتە بامدات نامىزىغا تۇرغاندا سەل قىينىلىپ قالغۇدەكمەن. خېتىمنىڭ ئاخىرىنى كېيىن يازىمەن، ئىنشائاللاھ.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى جۈملىمۇجۈملە ئوقۇپ، باشتىن ـ ئاخىر توغرا ۋە راۋان ئوقۇشنى ئۆگىنىۋېلىڭلار.
2. بۇ سالام خەتتە بالا دادىسىنى سېغىنغانلىقىنى قانداق ئىپادىلىگەن؟ تېكىستتىن شۇ جۈملىلەرنى تېپىپ جاۋاب بېرىڭلار.
3. بالىنىڭ دادىسى نېمە ئۈچۈن شەھىد بولۇپ كەتكەن؟
4. بالا نېمە ئۈچۈن بالدۇرراق ئارام ئالاي دەيدۇ؟

5. مۇئەللىمىڭلاردىن «شەھىد» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسىنى سۈراپ چۈشىنىۋېلىڭلار.

6. تۆۋەندىكى ھەدىسنى يادلىۋېلىڭلار.

پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «مەن سىلەرگە ئىككى نەرسىنى قالدۇرۇپ كەتتىم، سىلەر شۇنىڭغا چىڭ ئېسىلساڭلار، ھەرگىزمۇ ئازمايسىلەر. ئۇلار بولسا ئاللاھنىڭ كىتابى ۋە پەيغەمبىرىنىڭ سۈننىتىدۇر».

(ئىمام مالىك توپلىغان)

ئاساسىي مەشىق

1. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى كۆچۈرۈپ يېزىڭلار. بۇ جۈملىلەرنىڭ مەنىسى بىلەن شەكلىنى ئېگىلەپ، شۇ جۈملە شەكىللىرىگە ئوخشىتىپ جۈملە تۈزۈڭلار.

1) ھارس ياخشى ئوقۇغۇچى. ئۇ قۇرئان دەرسىدىمۇ ياخشى، مۇئەللىملەرنىڭ گېپىنىمۇ ئوبدان ئاڭلايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن كۆپچىلىكنىڭ ھەممىسى ئۇنى ياخشى كۆرىدۇ.

2) ئۇ ھەر كۈنى دەرستىن چۈشكەندىن كېيىن، ئاۋۋال تاپشۇرۇقلىرىنى ئىشلەيدۇ، ئاندىن ئەتىكى دەرسلەرگە تەييارلىق قىلىدۇ ۋە ساۋاقداشلىرى بىلەن بىللە ئوينايدۇ.

2. بوش ئورۇنلارنى مۇۋاپىق سۆزلەر بىلەن تولدۇرۇڭلار.

كىتابلار ＿＿＿＿	＿＿＿＿ بۈيۈك
نامىزى ＿＿＿＿	＿＿＿＿ مېھرىبان
بالا ＿＿＿＿	＿＿＿＿ كۈچلۈك

3. تۆۋەندىكى ئىككى قاتارغا يېزىلغان سۆزلەرنى ئوقۇڭلار، ئۇ سۆزلەرنىڭ مۇۋاپىق كېلىدىغانلىرىنى تۇتاشتۇرۇڭلار.

مۇقەددەس	دىل
كىچىك	ئوتى
بەختلىك	بالا
چاڭقاق	هايات
سېغىنىش	كىتاب

4. تۆۋەندىكى رەسىمگە قاراپ سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار.

1) بۇ قەيەر؟

2) ئۇلار نېمە ئىش قىلىۋاتىدۇ؟

5. تۆۋەندىكى پارچىنى ئوقۇڭلار ھەمدە سوئالغا جاۋاب بېرىڭلار.

لىققىدە يۇك بىسىلغان ئېشەك ھارۋىسى بىر دۆڭگە يېتىپ كەلگەندە، ئېشەك ھارۋىنى تارتالماي قاپتۇ، ھارۋىكەش ئارقىغا ئۆتۈپ ھارۋىنى ئىتتىرىشكە باشلاپتۇ.

شۇ چاغدا يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بىر يولۇچى ئېشەك ھارۋىسىنى ئىتتىرىپ دۆڭگە چىقىرىشىپ بېرىپتۇ. ھارۋا دۆڭگە چىققاندىن كېيىن، ھارۋىكەش يولۇچىغا رەھمەت ئېيتىپ:

ــــ سىزگە كۆپ رەھمەت! ئەگەر سىز ياردەم قىلمىغان بولسىڭىز بۇ ھارۋىنى بىر ئېشەك دۆڭگە تارتىپ چىقالمايتتى! ــــ دەپتۇ.

يولۇچى بۇ گەپنى ئاڭلاپ ناھايىتى خاپا بولۇپ كېتىپتۇ.

قېنى دەپ بېقىڭلار، يولۇچى نېمىشقا خاپا بولىدۇ؟

داۋۇد مەكتەپتىن قايتىپ كەلگەن ئىدى. ئۇ ئاپىسىنىڭ بۇرۇنقىدەك ئۇن-تىنسىز تاماق ئېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ كۆڭلى يېرىم بولدى ۋە دادىسىغا مۇنداق دېدى:

— دادا، ئانامنىڭ بىز ئۈچۈن ئىشلەپ، هېرىپ-چارچاپ كەتكەنلىكىنى كۆرگىنىمدە كۆڭلۈم بەك بىئارام بولىدۇ. كۆڭلۈمدە ئۇنىڭغا ياردەم قىلسامكەن دەپ ئويلايمەن-دە، ئانامغا ياردەملىشىمەن. بەزىدە ئۇنىڭ ماڭا ئېھتىياجى بارلىقىنى ئېنىق بىلىپ تۇرسامۇ، سىرتقا چىقىپ ئويناغۇم كېلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئانامغا قارىماي، سىرتقا چىقىپ ئويناۋېمەن. مەن ئانامغا شۇنداق ئامراق، نېمىشقا بۇنداق بولىدىغانلىقىنى پەقەتلا بىلەلمىدىم دادا!

— ئوغلۇم، بۇ خىل ئەھۋال يالغۇز سەندىلا ئەمەس، هەممە كىشىدە بولىدۇ.

— راستمۇ دادا؟ ئۇنداق بولسا بەك خۇش بولدۇم. يالغۇز

مەنىلا شۇنداق ئوخشايمەن دەپ داۋاملىق ئۆزۈمنى ئەيىبلەپ يۈرەتتىم. ئەمما، بۇ زادى نېمە سەۋەبتىن شۇنداق بولىدۇ؟ بۇلار بىر-بىرىگە زىت خىياللار ئەمەسمۇ؟

ــ ئەلۋەتتە شۇنداق! ئىنسان ھەر دائىم ئۆز كۆزى بىلەن كۆرەلمەيدىغان، بىر-بىرىگە زىت ئىككى مەۋجۇداتنىڭ تەسىرى ئاستىدا تۇرغانلىقى ئۈچۈن، مانا مۇشۇنداق ھەرخىل خىياللارنى قىلىدۇ. بۇ مەۋجۇداتنىڭ بىرى پەرىشتە، بىرى شەيتان.

ــ دادا، ئۇنداقتا ئۇلار ئىككىسى بىزگە قانداق تەسىر كۆرسىتىدۇ؟

ــ پەرىشتە بىزنى ياخشىلىققا ئۇندەپ، ياخشى بول دەيدۇ، بىزنىڭ يامان ئىش قىلىشىمىزنى خالىمايدۇ، ناچار ئىش قىلساق پەرىشتە بىئارام بولىدۇ. شەيتان بولسا بىزنى ھەر دائىم ناچار ئىشلارنى قىلىشقا كۈشكۈرتىدۇ، سەت گەپ قىلىشىمىزنى، كىشىلەرنى رەنجىتىشىمىزنى خالايدۇ، ئاللاھنىڭ ئەمرلىرىگە ئىتائەت قىلماسلىقىمىزنى ئارزۇ قىلىدۇ، ئاتا-ئانىمىزنىڭ، مۇئەللىملىرىمىزنىڭ گېپىنى ئاڭلىمىساق خۇشال بولىدۇ.

ــ شۇنداقمۇ دادا؟ ئەمما مەن بىرەر ياخشى ئىش ياكى يامان ئىش قىلماقچى بولغىنىمدا، ئىچىمدىن «بۇنى قىل!» ياكى «ئۇنى قىلما!» دېگەندەك ئاۋازلارنى ئاڭلىمايمەنغۇ؟

ــ ئوغلۇم، پەرىشتە ۋە شەيتانىڭ ئاۋازى بىزنىڭ ئاۋازىمىزغا ئوخشىمايدۇ. ئۇلار بىزنىڭ ھېس-تۇيغۇلىرىمىزغا بۇاستە تەسىر كۆرسەتمەكچى بولىدۇ. سەن تىلغا ئالغان مىسالنى تەھلىل قىلىپ باقايلى:

«ئانام بەك ھېرىپ كەتتى. ياردەملەشكۈدەك بىرەر كىشىمۇ يوق. ئانام بىرئاز ئارام ئالسۇن. بىز ئۈچۈن ئۆزىنى

چارچىتىۋاتىدۇ. ئانامغا بىرەم يارەملىشەي» دەپ ئويلىغان چېغىدا، بىلگىنكى، ئۇ خىيال پەرىشتىنىڭ ئاۋازىدۇر. ئەگەر ئاناڭنىڭ مۇشۇ ھالىنى كۆرۈپ تۇرۇقلۇق ئۆز ـ ئۆزۈڭگە: «ئانام ھېرىپ كەتسە نېمە كارىم، چىقىپ ئويناپچۇ» دەپ ئويلىساڭ، شەيتاننىڭ سېنى ئالدىماقچى بولۇۋاتقانلىقىنى چۈشەنسەڭ بولىدۇ.

بەزىدە شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسى غالىب كېلىدۇ ـ دە، سېنى ئۆزۈڭمۇ خالىمايدىغان سۆز ـ ھەرىكەتلەرنى قىلىشقا مەجبۇرلايدۇ. مانا بۇ چاغدا دەرھال ئاللاھقا سېغىنىپ قوغلاندى شەيتاننىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلىگەندىلا، ئاندىن شەيتاننىڭ ئالدام خالتىسىغا چۈشۈپ كېتىشتىن ساقلىنىپ قالغىلى بولىدۇ.

پەرىشتە ۋە شەيتاننىڭ ئاۋازىنى تونۇۋېلىشىڭ ئۇچۇن ساڭا يەنە بىر يىپ ئۇچى دەپ بېرەي:

ئاللاھ ۋە پەيغەمبەر بىزدىن تەلەپ قىلغان ئىشلارنى قىلىشنى ئارزۇ قىلساق، بىلگىنكى، بۇ ئارزۇ پەرىشتىنىڭ تەسىرى بىلەن كۆڭلىمىزدە مەيدانغا كەلگەندۇر. ئېچىمىزدە بۇنىڭ ئەكسىچە بىر ئارزۇ ـ ئىستەك بولسا، بۇ شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسى بىلەن مەيدانغا كەلگەندۇر. شەيتان بىزنى دىندىن، ياخشى ئىشلارنى قىلىشتىن يىراقلاشتۇرماقچى بولىدۇ.

ـــ دادا، پەرىشتە بىلەن شەيتاننى نېمىشقا كۆرەلمەيمىز؟ ئۇلارنىڭ قانداقلىقىنى دەپ بېرىڭە؟

ـــ ئوغلۇم، ئۇلارنىڭ تۇرقى، يارىتىلىشى بىزدىن پەرقلىق بولغاچقا كۆرەلمەيمىز. بۇلارنى ساڭا باشقا بىر چاغدا دەپ بېرەي. ھازىر نامازغا چىقايلى، نامازۋاقتى بولۇپ قالدى.

داۋۇد دادىسىغا رەھمەت ئېيتتى ۋە پەرىشتە ۋە شەيتاننى خىيال قىلغان ھالدا نامازغا ماڭدى.

كۆنۇكمە

1. تېكىستنى تىنىش بەلگىلىرىگە ئاساسەن ئۇنلۇك، راۋان ئوقۇشنى مەشق قىلىڭلار.

2. داۋۇد نېمە ئۈچۈن بەزىدە ئانىسىغا يارەملىشىپ بەرمەيدۇ؟

3. سىلەردىمۇ داۋۇدقا ئوخشاش تۇيغۇ بولۇپ باققانمۇ؟ سۆزلەپ بېقىڭلار.

4. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى مۇۋاپىق تىنىش بەلگىلىرىنى قويۇپ كۆچۈرۈپ يېزىڭلار:

— بۇلار بىر ـ بىرىگە زىت خىياللار ئەمەسمۇ

— ئەلۋەتتە شۇنداق

— پەرىشتە بىزنى ياخشىلىققا ئۈندەپ ياخشى بول دەيدۇ

— مەن بىرەر ياخشى ئىش ياكى ياماق ئىش قىلماقچى بولغىنىمدا ئىچىمدىن بىرەر ئاۋازنى ئاڭلىمايمەنغۇ

— ئوغلۇم پەرىشتە ۋە شەيتانىڭ ئاۋازى بىزنىڭ ئاۋازىمىزغا ئوخشىمايدۇ

— قېرىنداشلار ھەر ۋاقىت ئاللاھنى ئەسلەپ تۇرايلى ھەرگىزمۇ شەيتانىڭ قىلتىقىغا چۈشۈپ كەتمەيلى

5. تۆۋەندىكى سۆزلەرگە جۈملە تۈزۈڭلار:

ناچار، بىۋاستە،

... ـ دە، ....

... دىلا... ئاندىن...

6. تۆۋەندىكى ھەدىسنى يادلىۋېلىڭلار.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن: «شەيتان بىلەن پەرىشتە بەزىدە بىرلا ۋاقىتتا ئىنسانىنىڭ قەلبىگە بەزى تۇيغۇ ۋە پىكىرلەرنى كەلتۈرىدۇ. شەيتانىنىڭ ئىشى يامانلىققا چاقىرىش، ئاقىۋىتى يامان ۋە خەتەرلىك بولغان ئىشلارغا ئۇندەش ۋە ھەقتىن (ئىسلامدىن) يىراقلاشتۇرۇشتۇر؛ پەرىشتىنىڭ ئىشى بولسا توغرىغا، گۈزەللىككە ۋە ياخشىلىققا چاقىرىش، يامانلىقتىن يىراقلاشتۇرۇشتۇر.

كىمكى ئىچىدە ياخشىلىققا چاقىرغان بىر ئاۋازنى ئاڭلىسا، بىلسۇنكى، ئۇ پەرىشتىنىڭ ئاۋازىدۇر، دەرھال شۇ بويىچە ئىش قىلسۇن، ئاللاھقا شۈكۈر قىلسۇن؛ كىمكى ئىچىدە يامانلىققا چاقىرغان بىر ئاۋازنى ئىشتسە، بىلسۇنكى، بۇ شەيتانىڭ ئاۋازىدۇر، ئۇنىڭدىن يىراقلاشسۇن، ئاللاھقا سېغىنسۇن».

(تىرمىزى توپلىغان)

ئىككى پەرىشتە

ئاللاھ پەرىشتىلەرنى نۇردىن ياراتقان. پەرىشتىلەر ئوغۇلمۇ ئەمەس، قىزمۇ ئەمەس. ئۇلار تاماق يېمەيدۇ، سۇ ئىچمەيدۇ، بالا-چاقىلىرىمۇ يوق. پەرىشتىلەر پەقەت ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىنى ئورۇنلايدۇ. ئۇلار ھېچقاچان گۇناھ ۋە ياماندىن ئىش قىلمايدۇ، دائىم ئاللاھنى ئۇلۇغلاپ، ماختاپ تۇرۇشىدۇ، ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشىدۇ. يەنە باشقا ھەرخىل ۋەزىپىلەرنى ئادا قىلىشىدۇ. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى بىزنىڭ ئەتراپىمىزنى ئوراپ، دائىرىلەپ، ئاللاھنىڭ بۇيرۇقى بىلەن بىزنى تۇرلۇك بالا ۋە زىيانلاردىن ساقلاپ قالىدۇ، شەيتانلاردىن ھمايە قىلىدۇ، قىلۋاتقان ئىشلىرىمىزنى كۆزىتىپ تۇرىدۇ. ئۇلار ھەر كۈنى نۆۋەت بىلەن ئاسماندىن يەرگە چۈشىدۇ. كۈندۈز ۋە كېچە ئۇچۇن مەخسۇس پەرىشتىلەر بولىدۇ. كۈندۈزى چۈشكەن پەرىشتىلەر كەچقۇرۇن يەنە ئاسمانغا چىقىپ كېتىدۇ. كېچىسى ئۇچۇن كەلگەن پەرىشتىلەر تاڭ ئاتقاندا ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈپ كېتىدۇ. ئۇلار ياخشى مۇسۇلمانلارنىڭ ھەققىگە دۇئا قىلىپ تۇرۇشىدۇ. بىز ئۇلارنى ياخشى كۆرىمىز.

پەرىشتىلەر بىزنىڭ كۆزىمىزگە كۆرۈنمەيدۇ، ئەممۇ ئۇلار بىزنى كۆرۈپ تۇرۇشىدۇ، شۇنىڭ ئۇچۇن بىز ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئەدەپلىك بولۇشىمىز كېرەك.

پەرىشتىلەر ئىچىدە ھۆرمەتلىك كاتىپ پەرىشتىلەر بار. كاتىپ

پەرىشتىلەر نېمە ئىش قىلىدۇ، بىلەمسىلەر؟ ئۇلار ھەربىر ئادەمنىڭ ئىككى تەرىپىدە تۇرىدۇ. ئوڭ تەرەپتە تۇرىدىغان پەرىشتە ئادەمنىڭ ياخشى ئەمەللىرىنى يېزىپ تۇرىدۇ؛ سول تەرەپتىكى پەرىشتە بولسا يامان ئەمەللىرىنى يېزىپ تۇرىدۇ. بىرەر كىچىككىنە ئىشمۇ ئۇلارنىڭ نەزىرىدىن چەتتە قالمايدۇ. بىزنىڭ قىلغان ھەربىر ئىش- پائالىيىتىمىزنى بۇ ئىككى پەرىشتە يېزىۋالىدىغان بولغاچقا، بىز ئىنتايىن ئېھتىيات قىلىشىمىز لازىم. ھېچقاچان گۇناھ ئىشلارنى قىلماسلىقىمىز، يامان ۋە ئۇيات سۆزلەرنى ئېيتماسلىقىمىز لازىم.

بىز قەيەرگە بارمايلى، ئىككى يازغۇچى پەرىشتە بىز بىلەن بىرگە بارىدۇ. ئۇ يەردە نېمە ئىش قىلساق، شۇنى يېزىۋالىدۇ. ھېچكىم ئاڭلىمايدىغان قىلىپ شۇرلاپ گەپ قىلساقمۇ، ئۇلار ئاڭلايدۇ ۋە دەپتەرلىرىگە يېزىشىدۇ، ئەمما كىمكى گۇناھ ئىش قىلغاندىن كېيىن تەۋبە قىلسا، پەرىشتىلەر ئۇنىڭ گۇناھىنى ئۆچۈرىدۇ. پەرىشتىلەر بۇ دۇنيادا يېزىۋالغان نەرسىلەر قىيامەت كۈنىدە ئاشكارا بولىدۇ. ئادەملەردىن يوشۇرۇپ قىلغان ئىشلارمۇ ئېچىلىپ كېتىدۇ. پەرىشتىلەرنىڭ يازغانلىرى ئىنسانىنىڭ يا زىيىنىغا، يا پايدىسىغا گۇۋاھ بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئادەملەر بىلىپ قالسا ئۇيات بولىدىغان ئىشلارنى ئادەملەر يوق يەردىمۇ قىلماسلىق لازىم.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى پىششىق ئوقۇپ تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار:

1) بىز نېمە ئۈچۈن پەرىشتىلەرنى ياخشى كۆرىمىز؟

2) بىز نېمە ئۈچۈن پەرىشتىلەرنىڭ ئالدىدا ئەدەپلىك بولۇشىمىز كېرەك؟

3) بىز نېمە ئۈچۈن گۇناھ ئىشلارنى قىلساق، يامان ۋە ئۇيات سۆزلەرنى ئېيتساق بولمايدۇ؟

4) ئەگەر گۇناھ سۆز ياكى گۇناھ ئىش قىلىپ سالساق قانداق قىلىشىمىز كېرەك؟

2. تۆۋەندىكى جۈملىنى ئوقۇڭلار ۋە ئۇنىڭ مەزمۇنى بىلەن شەكلىگە دىققەت قىلىڭلار، ئاندىن مۇشۇ جۈملە شەكلى بويىچە جۈملە تۈزۈڭلار.

بىزنىڭ قىلغان ھەربىر ئىش-پائالىيىتىمىزنى بۇ ئىككى پەرىشتە يېزىۋالىدىغان بولغاچقا، بىز ئىنتايىن ئېھتىيات قىلىشىمىز لازىم.

3. تۆۋەندىكى ئايەتنى يادلىۋېلىڭلار.

﴿وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ﴾

«ھالبۇكى سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردا سىلەرنى كۆزىتىپ تۇرغۇچى پەرىشتىلەر بار».

(سۈرە ئىنفىتار 10- ئايەت)

پەرىشتىلەرنىڭ يارەدەمگە چۈشۈشى

بەدر ئۇرۇشى مۇسۇلمانلار بىلەن مەككە مۇشرىكلىرى ئارىسىدا بولغان تۇنجى ئۇرۇش ئىدى. مۇشرىكلار مۇسۇلمانلاردىن ئۈچ ھەسسە كۆپ بولغان ھەربىي قوشۇن بىلەن بەدرگە كەلگەن بولۇپ، مۇسۇلمانلارنى تۇيۇقتىن يوقىتىۋېتىشنى پىلانلىغان ئىدى.

ئۇرۇش باشلىنىپ، ئىككى قوشۇن بىر-بىرىگە كىرىشىپ كەتتى. مۇسۇلمانلار ھايات-مامات كۈرىشى ئېچىدە ئىدى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز قولىنى ئېچىپ ئاسمانغا قاراپ دۇئا قىلىۋاتاتتى:

«ئى رەببىم! قۇرەيش مەغرۇرلۇقى، چوڭچىلىقى ۋە پۈتۈن كۈچى بىلەن سېنىڭ دىنىڭنى يوقىتىش ئۈچۈن كەلدى. ساڭا قارشى دوئېلغا چىقتى، پەيغەمبىرىڭنى يالغانغا چىقاردى. ئاللاھىم! پەيغەمبەرلەرگە يارەدەم قىلىدىغانلىقىڭ توغرىلىق ماڭا بەرگەن ۋەدەڭنى ئىشقا ئاشۇرغىن. بىزگە زەپەر ئاتا قىلغىن. ئەگەر مۇشۇ بىر تۇركۈم مۇئمىنلەر يوق بولۇپ كەتسە، بۇندىن كېيىن يەر يۈزىدە ساڭا ئىبادەت قىلىدىغان ئادەم قالمايدۇ».

ئاللاھ تائالا پەيغەمبىرىمىزنىڭ بۇ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى. جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام تۇلپارلىرىنى چاپتۇرۇپ، چاڭ-توزان ئۆرلىتىپ كەلدى. بۇ قېتىمقى جەڭدە جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام قوماندانلىقىدا 5000 پەرىشتە يارەدەمگە چۈشكەن بولۇپ، ئۇلارمۇ مۇشرىكلارغا قارشى جەڭ قىلدى. مۇشرىكلارنى مەغلۇپ قىلىش ۋە يوق قىلىش ئۈچۈن بىرلا پەرىشتە چۈشكەن بولسىمۇ كۇپايە

قىلاتتى، ئەمما ئاللاھ تائالا نېمە ئۈچۈن 5000 پەرىشتە ئەۋەتتى؟ بۇنىڭ ھېكمىتى شۇكى، ئاللاھ تائالا بۇ ئارقىلىق رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ھۆرمەتلىگەن ۋە مۇئمىنلەرنىڭ قەلبلىرىگە خاتىرجەملىك ئاتا قىلغان.

ئاللاھنىڭ ياردىمى پەقەت بەدر جېڭىگە قاتناشقان كىشىلەر بىلەنلا چەكلىنىپ قالماستىن، بەلكى ئاللاھ تائالا ھەر ۋاقىت، ھەر ماكاندا ئۆزىنىڭ يولىدا دۇشمەنلەرگە قارشى جىھاد قىلىشتا سادىق بولغان مۇئمىنلەرگە ياردەم بېرىدۇ. ھەسەن بەسرى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دېگەن: «ئاللاھ تائالا بەدر جېڭىدە مۇئمىنلەرگە مەدەت بېرىش ئۈچۈن چۈشۈرگەن 5000 پەرىشتە قىيامەتكىچە بولغان بارلىق مۇئمىنلەرگە مەدەتتۇر».

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى پىششىق ئوقۇغۇلار ھەمدە مۇسۇلمانلار سانى كاپىرلار سانىدىن ئۇچ ھەسسە ئاز تۇرۇقلۇق، نېمە ئۈچۈن كاپىرلار ئۇستىدىن غەلبە قىلغانلىقىغا دىققەت قىلىڭلار.

2. بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭلار.

1) پەيغەمبەرلەرگە ( ) قىلىدىغانلىقىڭ توغرىلىق ماڭا بەرگەن ۋەدىڭنى ( ) ئاشۇرغىن.

2) ( ) ئەلەيھىسسالام تۇلپارلىرىنى چاپتۇرۇپ، ( ) ئۆرلىتىپ كەلدى.

3) ئاللاھ تائالا ھەر ۋاقىت، ھەر ماكاندا ( ) يولىدا دۇشمەنلەرگە قارشى ( ) قىلىشتا سادىق بولغان ( ) ياردەم بېرىدۇ.

3. ئاللاھ تائالانىڭ ياردىمى پەقەت بەدر جېڭىگە قاتناشقان كىشىلەر بىلەنلا چەكلىنىپ قالامدۇ؟

4. تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىۋېلىڭلار.

ھەربىي قوشۇن، كىرىشىپ كەتتى، ھايات ـ ماماتى، دوئېل، زەپەر، تۆلپار، سادىق.

5. تۆۋەندىكى ئايەتنى يادلىۋېلىڭلار.

﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّهُ بِبَدْرٍ وَأَنتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُواْ الله لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

«ئاللاھ سىلەرگە بەدرە نۇسرىتى ئاتا قىلدى. ھالبۇكى، سىلەر كۈچسىز ئىدىڭلار (سانىڭلار ۋە قوراللىڭلار ئاز ئىدى). ئاللاھنىڭ سىلەرگە بەرگەن نۇسرىتىگە شۈكرى قىلىش يۈزىسىدىن ئاللاھتىن قورقۇڭلار».

(سۈرە ئال ئىمران 123 ـ ئايەت)

مەن كىم؟

ئىنسانلار مېنى كۆز بىلەن كۆرەلمەيدۇ، لېكىن مەن ھەر دائىم ئۇلارنىڭ ئەتراپىدا يۈرىمەن. ئاللاھ مېنى ئوتتىن ياراتقان. ئاللاھ مېنى ياراتقان بولسىمۇ، مەن ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىغا قارشى ئىش قىلمەن، ھېچكىمگە بويسۇنمايمەن. مەن پەقەت يامان ئىشلارنىلا قىلمەن. مەسىلەن، كىشىلەرنى ئۆزئارا بىر ـ بىرىگە دۇشمەن قىلمەن؛ ئائىلىنى بۇزۇپ، بالىلارنى يېتىم قىلمەن؛ كىشىلەرنىڭ قەلبىلىرىگە پەقەت يامانلىقنىلا تاشلايمەن؛ كىشىلەرگە ھارام ئىشلارنى چىرايلىق كۆرسىتىمەن... مېنىڭ يامانلىقلىرىمنى سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. شۇڭلاشقا، ھەممە ئادەم مېنى بارلىق يامانلىقنىڭ سەمۇلى دېيىشىدۇ.

مەن ئىلگىرى پەرىشتىلەرنىڭ ئۈستازى ئىدىم. كېيىن كىبىر سەۋەبلىك ئىنسانلارنىڭ تۇنجىسى بولغان ئادەم ئەلەيھىسسالامغا سەجدە قىلمىغانلىقىم ئۈچۈن، ئاللاھ مېنى جەننەتتىن قوغلاپ چىقارغان. مەن بىر ئىنسان سەۋەبلىك جەننەتتىن قوغلاپ چىقىرىلغانلىقىم ئۈچۈن، ئىنسانلارنى ئەشەددىي دۇشمىنىم دەپ قارايمەن، شۇڭلاشقا ئۇلارغا گۇناھ، ھارام ئىشلارنى چىرايلىق كۆرسىتىمەن. ئۇلارنى چەكلەنگەن ناچار ئىشلارغا قىزىقتۇرىمەن.

كۆپچىلىك كىشىلەر ماڭا ئالدىنىپ كېتىدۇ. كىشىلەر مېنىڭ قۇتراتقۇلۇقۇم سەۋەبلىك گۇناھ ۋە ھارام ئىشلارغا مۇپتىلا بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئاللاھ غەزەپلىنىپ ئۇلارنى مەن بىلەن بىرگە

دوزاخقا تاشلايدۇ.

مەن پەقەت ئىنسانلارنىڭ كۆڭلىگە يامان خيياللارنىلا سالىمەن. ئۇلارغا گۇناھ ۋە يامان ئىشلارنى چىرايلىق كۆرسىتىمەن. شۇنىڭ بىلەن، ئىنسانلار ئۇ ئىشلارغا ئۆزى باردۇ. ماڭا ئەگەشكەن ئىنسان خاتالىق، گۇناھ ۋە بارچە يامانلىقلارنى ئۆزى خالاپ قىلغانلىقى ئۈچۈن، بۇ قىلغانلىرىدىن پەقەت ئۆزىلا جاۋابكار بولىدۇ، چۈنكى گۇناھنى قىلغىنى ئىنساننىڭ ئۆزىدۇر. مەن ئىنساننى يامانلىققا باشلىغان ۋاقىتتا، ئىنسان مېنىڭ يامانلىقىمدىن ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلىسە، مېنىڭ يامانلىقلىرىم بەربات بولىدۇ.

قېنى باللار، ئېيتىپ بېقىڭلارچۇ؟ مەن زادى كىم؟

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى تەكرار ئوقۇپ، مەزمۇنىنى چۈشىنىۋېلىڭلار.
2. تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار.

1) بۇ تېكىستتىكى «مەن» كىم؟ ئۇ نېمە ئىشلارنى قىلىدۇ؟

2) «مەن» ئەسلىدە قەيەردە ئىدى؟ نېمە ئۈچۈن ئۇ يەردىن قوغلاندى؟

3) «مەن» بىزنى يامان ئىشلارغا باشلىغاندا نېمە ئىش قىلىشىمىز كېرەك؟

3. تېكىستنىڭ تۆتىنچى ئابزاسىنى كۆچۈرۈپ يېزىڭلار.

رۇخسەت سوراش خېتى

بىرەر جىددىي ئىش چىقىپ قېلىپ ياكى ئاغرىپ قېلىپ، مەكتەپ ۋە مەركەزلەرگە بېرىش ياكى ئۆگىنىش ۋە ياكى يىغىنلارغا قاتنىشىش ئىمكانىيىتى بولماي قالغان ئەھۋال ئاستىدا، مۇناسىۋەتلىك شەخس ياكى مەسئۇللاردىن رۇخسەت سوراش ئۈچۈن يېزىلىدىغان خەت ـ چەك «رۇخسەت سوراش خېتى» دېيىلىدۇ.

رۇخسەت سوراش خېتىگە ئالدى بىلەن ئاللاھ تائالاغا ھەمدۇ ـ سانا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دۇرۇت ۋە سالام يوللاپ بولغاندىن كېيىن، كىمدىن رۇخسەت سورايدىغانلىقى، نېمە ئۈچۈن رۇخسەت سورايدىغانلىقى ۋە قانچىلىك ۋاقىت رۇخسەت سورايدىغانلىقى يېزىلىشى كېرەك. ئاخىرىدا رۇخسەت سورىغۇچىنىڭ ئىسمى ۋە خەتنىڭ يېزىلغان ۋاقتى ئېنىق يېزىلىشى لازىم. مەسىلەن، تۆۋەندىكىدەك:

بسم الله الرحمن الرحيم

جىمى ھەمدۇ ـ سانا يەككە ـ يېگانە، بىر ئاللاھقا خاستۇر، دۇرۇت ۋە سالام ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبىرگە بولسۇن!

سالام مۇئەللىمگە:

دادام ئاغرىپ قېلىپ دوختۇرخانىدا يېتىپ قالغان ئىدى. ئۇنىڭغا قارايدىغان ئادەم بولمىغانلىقى ئۈچۈن بۇ ئىلتماسنى يازدىم. ئۇچ كۈن رۇخسەت بېرىشىڭىزنى سورايمەن.

ھۆرمەت بىلەن ئوقۇغۇچىڭىز: ئەلى

2019 ـ يىلى 7 ـ ئاينىڭ 5 ـ كۈنى

كۆنۇكمە

1. «رۇخسەت سوراش خېتى» دېگەن نېمە؟
2. بىر پارچىدىن رۇخسەت سوراش خېتى يېزىڭلار.

ئاساسىي مەشىق

1. تۆۋەندىكى تۈرلەرگە كىرىدىغان نەرسىلەر ۋە شەخسىلەرنىڭ ئىسمىنى يېزىڭلار:

1) ئىلاھىي كىتابلار:

2) پەيغەمبەرلەر:

3) پەرىشتىلەر:

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەردىكى ئاستىغا سىزىلغان سۆزلەرنىڭ ئورنىغا يەنە قانداق سۆزلەرنى قويۇشقا بولىدۇ؟ ماس كېلىدىغانلىرىدىن بىرنى تىرناقنىڭ ئىچىگە يېزىڭلار.

1) ساۋاقدىشىم يېقىلىپ چۈشۈۋېدى، مەن دەرھال بېرىپ يۆلەپ تۇرغۇزۇپ قويدۇم. ( )

2) مەن ئەدەبىيات دەرسىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىمەن. ( )

3) بىزنىڭ ئەدەبىيات ئوقۇتقۇچىمىز دەرسىنى بەك ياخشى سۆزلەيدۇ. ( )

4) بىزنىڭ مەكتەپ ھاياتىمىز كۆڭۈللۈك ئۆتمەكتە. ( )

3. تۆۋەندىكى سۆزلەرگە جۈملە تۈزۈڭلار.

بەختلىك، ئەستايىدىل، ... قالماستىن، بەلكى...

4. تۆۋەندىكىلەرنى تولدۇرۇڭلار.

5. مەكتەپ ھاياتىڭلارنى تەسۋىرلەپ بىر نەچچە جۈملە يېزىڭلار. جۈملىلەر بىر-بىرىگە باغلانغان بولسۇن.

6. تۆۋەندىكى رەسىمنى ئەستايىدىل كۆزىتىڭلار، ئىككى خىل رەسىمدە قانداق ئوخشىماسلىق بارلىقىنى ئېيتىپ بېرىڭلار.

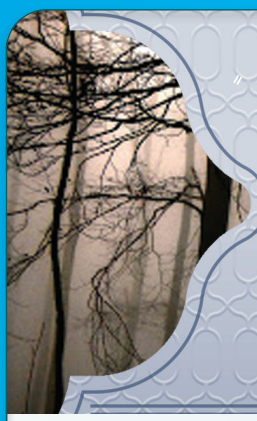

ئاللاھ ۋە ئاخىرەتنى ئىنكار قىلغان كىشى

بۇرۇن ئىككى ئادەم بار ئىدى. بۇلارنىڭ بىرىنىڭ بالا-چاقىسى كۆپ ۋە نۇرغۇن مال-مۈلۈككە ئىگە ئىدى. بۇ ئادەمنىڭ ئىككى چوڭ ئۈزۈملۈك بېغى بار بولۇپ، باغلىرىنىڭ ئەتراپى سانجاق-سانجاق خورمىلارغا توشۇپ ئېسىلىپ كەتكەن خورما دەرىخى بىلەن قورشالغان ئىدى. باغلىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدا داۋاملىق ئېقىپ تۇرىدىغان دەريا سۈيى بىلەن سۇغۇرۇلىدىغان ئېتىزلىقلىرى بار ئىدى.

ياز پەسلى كېلىپ، باغدىكى مېۋىلەر مەي باغلاپ پىشىپ، ئېسىلىپ تۇرغان خورمىلار مەرۋايىتتەك پارلاشقا باشلىدى. باي ئادەم بىر كۈنى دوستىنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا بېغى ۋە ئېتىزلىقلىرىنى كۆرسەتمەكچى بولدى. دوستىغا بېغىنى ئايلاندۇرۇپ، قول ئىلكىدىكى بايلىقنىڭ نەقەدەر كۆپلۈكىنى كۆز-كۆز قىلماقچى بولدى.

ئۇ ئۆزى ئىگە بولغان بۇ مال-مۈلۈككە شۇنچىلىك مەستانە بولۇپ كەتكەن ئىدىكى، بۇنچە كۆپ نېئمەتلەرنى بەرگۈچى ئاللاھنى خىيالىغمۇ كەلتۈرمەيتتى. پەقەت ئۆزىنىڭ بايلىقىنىلا ئويلايتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ بايلىقىدىن كۆرەڭلىگەن ھالدا دوستىغا:

— مېنىڭ مال-مۈلكۈم سېنىڭكىدىن كۆپ، بالا-ۋاقا جەھەتتىنمۇ ساڭا قارىغاندا ئابرۇيلۇقمەن، — دېدى.

باغنىڭ ئىگىسى دوستىنى باشلاپ باغلىرىنى ئايلاندۇردى.

باغدىكى مەيلى باغلاپ پىشقان شىرىن مېۋىلەر كۆزنى قاماشتۇراتتى. بۇنى كۆرگەن باي ئادەم يەنە مەغرۇرلىنىپ كۆرەڭلەشكە باشلىدى ۋە ھاكاۋۇرلۇق بىلەن مۇنداق دېدى:

ــــ بۇ باغنى ھەرگىزمۇ خاراب بولىدۇ ياكى يوقۇلىدۇ دەپ ئويلىمايمەن، قىيامەت بولۇشىغىمۇ ئىشەنمەيمەن. ئەگەر قىيامەت بولغان تەقدىردىمۇ ئاللاھ ماڭا بۇ باغقا قارىغاندا تېخىمۇ ياخشى بولغان بىر باغنى بېرىدۇ، چۈنكى مەن ئابرۇيلۇق ۋە باي ئادەممەن. باي بولغانلىقىم ئۈچۈن ئاللاھ ماڭا ئەلۋەتتە بېرىشى كېرەك.

ئۇنىڭ ئاللاھ ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىشىنىدىغان دوستىنىڭ باينىڭ سۆزلىرىگە ئاچچىقى كېلىپ، ئۇنى مۇنداق ئاگاھلاندۇردى:

ــــ سېنى تۆپراقتىن ياراتقان، ئاناڭنىڭ قارنىدا ئىنسان شەكلىگە كىرگۈزگەن ئۇلۇغ ئاللاھنى ئىنكار قىلىۋاتامسەن؟ بىلىپ قويغىنكى، مەن پۈتۈن ۋۇجۇدۇم بىلەن ئاللاھقا ئىشىنىمەن، ئاللاھقا ھېچكىمنى شېرىك كەلتۈرمەيمەن. بېغىڭنى ۋە باغدىكى مېۋىلەرنى كۆرگىنىڭدە بۇ نېئمەتلەرنى ساڭا بەرگۈچى ئاللاھنى ئەسلىشىڭ كېرەك ئىدى، ئەمما سەن ئۇنى ئىنكار قىلىۋاتىسەن. كاشكى، باغقا كىرگىنىڭدە «ئاللاھنىڭ خالىغىنى بولىدۇ، ئاللاھنىڭ ياردىمى بولمىسا قولۇمدىن ھېچ ئىش كەلمەيدۇ» دېگەن بولساڭچۇ!؟ شۇنداق، ھازىر مېنىڭ مال ـ مۈلكۈم، بالا ـ چاقام سېنىڭكىدىن ئاز، ئەمما مەن ئاللاھنىڭ ماڭا سېنىڭكىدىنمۇ چىرايلىق باغ بېرىدىغانلىقىغا تولۇق ئىشىنىمەن. قارىغىنا! ئەگەر سەن مۇشۇنداق كۆرەڭلىسەڭ، ساڭا نۇرغۇن نېئمەتلەرنى بەرگۈچى ئاللاھقا شۈكۈر قىلمىساڭ، ئاللاھ نېئمەتلەرنى سېنىڭ قولۇڭدىن تارتىپ ئالىدۇ. بىر بالا ـ قازا ئەۋەتىپ بېغىڭنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئېقىۋاتقان ئۆستەڭنىڭ سۈيى توختاپ كېتىدۇ ـ ده، بۇنداق تەييار سۇنى قايتا تاپالمايسەن. بۇ گۈزەل باغلار،

مول ـ هوسۇللۇق ئېتىزلىقلار قاقاس چۆلگە ئايلىنىپ كېتىدۇ.

بۇ گەپ ـ سۆزلەر بولۇپ ئۇزۇن ئۆتمەيلا مۇئمىن كىشىنىڭ ئېيتقانلىرى رېئاللىققا ئايلاندى. ئۇنىڭ مېۋىلىك باغلىرى ۋەيران بولۇپ، تاللىرىنىڭ بىدىشلىرى يەرگە يېقىلدى.

ئاللاھنى ئۇنتۇپ كۆرەڭلەپ كەتكەن باي ئادەم باغلىرىنىڭ خاراب بولغانلىقىنى كۆرۈپ، باغقا سەرپ قىلغان چىقىملىرىغا ھەسرەت چېكىپ، ئىككى ئالقىنىنى ئۇۋۇلغىلى تۇردى ھەمدە: «مەن پەرۋەدىگارىمغا ھېچ ئەھدىنى شېرىك كەلتۈرمىسەمچۇ!؟» دەپ قاتتىق پۇشايمان قىلدى.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى پىششىق ئوقۇڭلار ھەمدە مۇئمىن كىشى بىلەن كاپىر كىشىنىڭ سۆزىنى پەرقلەندۈرۈشكە دىققەت قىلىڭلار.

2. كاپىر ئادەمنىڭ ھاكاۋۇرلۇقىنى ئۇنىڭ قايسى سۆزلىرىدىن بىلۈۋالغىلى بولىدۇ؟

3. بۇ ئىككى ئادەمنىڭ قايسىسى ئاللاھقا بەكرەك سۆيۈملۈك؟ نېمە ئۈچۈن؟

4. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئوقۇڭلار ھەمدە ئاستىغا سىزىق سىزىلغان سۆزلەرنىڭ ئۇ جۈملىلەردە ئىپادىلىگەن مەنىسىنى چۈشىنىۋېلىڭلار.

1) دوستىغا بېغىنى ئايلاندۇرۇپ، قول ئىلكىدىكى بايلىقنىڭ نەقەدەر كۆپلۈكىنى كۆز ـ كۆز قىلماقچى بولدى.

2) ئاللاھنى ئۇنتۇپ كۆرەڭلەپ كەتكەن باي ئادەم باغلىرىنىڭ خاراب بولغانلىقىنى كۆرۈپ، باغقا سەرپ قىلغان چىقىملىرىغا قاتتىق ھەسرەت چەكتى.

3) مەن پەرۋەدىگارىمغا ھېچ ئەھدىنى شېرىك كەلتۈرمىسەمچۇ!؟

5. تېكىستنىڭ ئاخىرقى ئابزاسىنى توغرا ۋە رەتلىك قىلىپ كۆچۈرۈپ يېزىڭلار.

6. تۆۋەندىكى ھەدىسنى يادىڭلاردا چىڭ تۇتۇۋېلىڭلار.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن: «ئەقىللىق كىشى — ئۆلۈمدىن ئىلگىرى ئۆزىدىن ھېساب ئالغان ۋە ئۆلۈمدىن كېيىنكى ھاياتقا تەييارلىق قىلغان كىشىدۇر».

(تىرمىزى توپلىغان)

تىرىلگەن قۇشلار

بۇرۇنقى زامانىدا مەلۇم بىر شەھەردە بىر زالىم پادىشاھ بار بولۇپ، بۇ شەھەردىكى كىشىلەرنىڭ ھەممىسى پادىشاھقا سەجدە قىلىدىكەن. بۇ شەھەردە يەنە ئىبراھىم ئىسىملىك بىر پەيغەمبەرمۇ بار بولۇپ، ئۇ يېگانە بىر ئاللاھتىن باشقا ھېچكىمگە سەجدە قىلمايدىكەن. بۇنى ئاڭلىغان پادىشاھ قاتتىق غەزەپلىنىپتۇ ۋە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنى چاقىرتىپتۇ.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوردىغا كىرىپتۇ. ئۇ ئاللاھتىن باشقا ھېچكىمدىن قورقمايدىكەن.

ـــ ئى ئىبراھىم! سېنىڭ پەرۋەردىگارىڭ كىم؟ ـــ دەپ سوراپتۇ پادىشاھ.

ـــ مېنىڭ پەرۋەردىگارىم ئاللاھ ـــ دەپتۇ ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام پادىشاھقا.

ـــ «ئاللاھ» دېگەن كىم؟

ـــ «ئاللاھ» دېگەن ئۆلۈكنى تىرىلدۈرەلەيدىغان، تىرىكنى ئۆلتۈرەلەيدىغان زات. پادىشاھ:

ـــ مەنمۇ ئۆلۈكنى تىرىلدۈرەلەيمەن، تىرىكنى ئۆلتۈرەلەيمەن، ـــ دەپتۇ ۋە ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان ئىككى ئادەمنى چاقىرتىپ كېلىپ، بىرىنى ئۆلتۈرۈپ، يەنە بىرىنى قويۇپ بېرىپتۇ. ئاندىن:

ـــ قانداق، مەنمۇ ئۆلتۈرۈپ تىرىلدۈرەلەمدىكەنمەن؟ ـــ دەپتۇ كۆرەڭلىگەن ھالدا.

پادىشاھ تولىمۇ دوّت مۇشرىك ئىكەن. شۇڭا ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ خەلقىگە ھەقنى چۈشەندۈرۈش مەقسىتىدە پادىشاھقا:

ـــ ئاللاھ قۇياشنى شەرقتىن چىقىرالايدۇ، ئەگەر سەن ھەقىقەتەن قۇدرەتلىك بولساڭ، قېنى ئۇنى غەربتىن چىقىرىپ باققىن! ـــ دەپتۇ.

بۇ پاكىت ئالدىدا پادىشاھ ئېغىز ئاچالماي قاپتۇ. ئۇ قىلغىلى گەپ تاپالماي خىجالەتكە پېتىپتۇ.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ ئۆلۈكنى تىرىلدۈرۈپ، تىرىكنى ئۆلتۈرەلەيدىغانلىقىدەك ھەقىقەتنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ بېقىشنى ئارزۇ قىلىپ:

ـــ پەرۋەردىگارىم! ئۆلۈكلەرنى قانداق تىرىلدۈرىدىغانلىقىڭنى ماڭا كۆرسەتكەن بولساڭ ـــ دەپتۇ. ئاللاھ تائالا:

ـــ ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرەلەيدىغانلىقىمغا ئىشەنمىدىڭمۇ؟ ـــ دەپتۇ. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام:

ـــ ئىشەندىم، لېكىن كۆڭلۈم تېخىمۇ قارار تاپسۇن ئۈچۈن كۆرۈشنى خالايمەن، ـــ دەپتۇ. ئاللاھ تائالا:

ـــ قۇشتىن تۆتنى ئالغىن، ئۇلارنى ئۇششاق پارچىلاپ گۆشلىرى بىلەن پەيلىرىنى ئارىلاشتۇرغىن، ئاندىن ھەربىر تاغقا ئۇلاردىن بىر بۆلۈكنى قويغىن، ئاندىن ئۇلارنى چاقىرغىن، سېنىڭ ئالدىڭغا ئۇلار چاپسان كېلىدۇ، ـــ دەپتۇ.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۈچار قۇشتىن تۆتنى ئېلىپ كېلىپ ئۇلارنى ئۆلتۈرۈپ پارچىلاپتۇ. ئۇلارنىڭ تۈكلىرىنى يۇڭداپ، ئۇلارنى تىتما ـ تىتما قىلىپ بىر ـ بىرىگە ئارىلاشتۇرۇپتۇ، ئاندىن

ئارىلاشتۇرۇلغان ئۇچار قۇشنىڭ گۆشى ۋە سۆڭەكلىرىنى بىر نەچچىگە بۆلۈپ، بىر بۆلۈكنى بىر تاغقا، يەنە بىر بۆلۈكنى يەنە بىر تاغقا چېچىپتۇ.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام قولىدا ئۇلارنىڭ باشلىرىنى تۇتۇپ تۇرغاندا، ئاللاھ تائالا ئۇنى بايىقى ئۇچار قۇشنىڭ پارچىلىرىنى چاقىرىشقا بۇيرۇپتۇ. ئۇ ئۇلارنى ئاللاھ بۇيرۇغاندەك ئۇسۇلدا چاقىرىپتۇ. ئاندىن ئۇ پەيلەرنىڭ پەيگە، قاننىڭ قانغا، گۆشنىڭ گۆشكە قوشۇلغانلىقىنى ۋە ھەربىر ئۇچار قۇشنىڭ پارچىلىرى بىر-بىرى بىلەن تۇتۇشۇپ، ئۆزىنىڭ ئەسلىدىكى شەكلىگە كەلگەنلىكىنى كۆرۈپتۇ. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇلارنى تېخىمۇ ياخشى كۆرۈۋېلىشى ئۈچۈن، ھەربىر قۇش ئۇنىڭ ئالدىغا ئۇچۇپ كەلمەي قولىدىكى بېشىنى ئالغىلى مېڭىپ كەپتۇ. ئەگەر ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ بېشىدىن باشقا بىر باشنى بەرسە، ئۇ قۇش ئالغىلى ئۇنىماپتۇ، ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ بېشىنى بەرسە، ئاللاھ تائالانىڭ قۇدرىتى بىلەن جىسمىغا قۇراشتۇرۇلۇپتۇ.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى پىششىق ئوقۇڭلار ھەمدە تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار:

1) پادىشاھ نېمە ئۈچۈن ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنى چاقىردى؟

2) سىزنىڭچە ئۇ مۇشرىك پادىشاھ ئۆلۈكنى تىرىلدۈرۈپ، تىرىكنى ئۆلتۈرەلەمدىكەن؟

3) ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ ئۆلۈكنى تىرىلدۈرەلەيدىغانلىقىغا ئىشەنمەمتى؟

4) ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۆلتۈرۈپ پارچىلىۋەتكەن قۇشلار تىرىلدىمۇ؟

2. بىزمۇ ئاللاھ تائالانىڭ ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرۈش مۆجىزىسىنى كۆرەلەمدۇق؟ مۇئەللىمىڭىزدىن سوراپ بىلىۋېلىڭ.

3. تۆۋەندىكى ئايەتنى يادلىۋېلىڭلار.

﴿فَانظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ الله كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

«ئاللاھنىڭ رەھمىتىنىڭ نەتىجىلىرىگە قارىغىنكى، ئۇ زېمىننى ئۆلگەندىن كېيىن قانداق تىرىلدۈرىدۇ، شۈبھىسىزكى، ئاللاھ ھەقىقەتەن ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرگۈچىدۇر، ئاللاھ ھەممە نەرسىگە قادىردۇر».

(سۈرە رۇم 50 ـ ئايەت)

ئاخىرەت ھايات‌ى

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم! كىچىك دوستلار، بۈگۈن ئىمانىنىڭ ئاساسلىرىدىن بىرى بولغان «ئاخىرەت» ھەققىدە قىسقىچە توختىلىپ ئۆتمەكچىمىز.

كىچىك دوستلار! بىز ھەممىمىز دۇنياغا كۆز ئاچقان ۋاقتىتىن باشلاپلا ئۆزىمىزنىڭ ھايات سەپىرىمىزنى باشلىۋەتكەن يولۇچىلارمىز. بۇ دۇنيا جەننەتكە ئېرىشىشىمىز ئۈچۈن ئاللاھ تائالا تەرەپتىن بىزگە بېرىلگەن پۇرسەت يۇرتىدۇر. بۇ دۇنيادا سالىھ ئەمەللەرنى قىلساق، ئاللاھ تائالانىڭ رەھمىتىنى ۋە جەننىتىنى قولغا كەلتۈرەلەيمىز. بىز بۇ دۇنيادا قىلغان ھەرقانداق بىر ئىشىمىزدىن ئاخىرەتتە ئاللاھقا جاۋابكار بولىمىز. ئەگەر دۇنيادا ياخشى ئىشلارنى قىلغان بولساق، ئاللاھ تائالا ئاخىرەت يۇرتىدا بىزنى مۇكاپاتلايدۇ. ئۇلۇغ رەببىمىز دۇنيادا قىلغان ياخشىلىقلىرىمىزغا ھەسسىلەپ جاۋاب قايتۇرىدۇ. ئەلۋەتتە، ئاللاھ تائالا يامانلىقلىرىمىزنىڭمۇ جازاسىنى بېرىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز دۇنيادا بېرىلگەن چەكلىك ئۆمۈر، نەپەس، ساناقلىق يىللار ۋە كۈنلەرنى ئەھمىيەتلىك ئىشلار بىلەن ئۆتكۈزۈشىمىز لازىم.

بۇ سەپەر بەزىلەر ئۈچۈن قىسقا بولسا، بەزىلەر ئۈچۈن ئۇزۇندۇر. سۆيۈملۈك كىچىك دوست! ئەتراپىڭىزغا قاراپ بېقىڭ، دۇنيادا مەڭگۈ ياشايدىغان بىرەرسى بارمۇ؟ ئەلۋەتتە يوق، ھەممە كىشى

ئۆلۈپ تۇگەيدۇ، دۇنيا ھاياتمۇ ھەرگىزمۇ مەڭگۈگە داۋاملاشمايدۇ. بىز ھامان بىر كۈنى ئۆلۈپ كېتىمىز ۋە ئىسسىق جېنىمىزنى رەببىمىز ئاللاھقا تاپشۇرىمىز.

قىيامەتنىڭ باشلىنىشى بىلەن كائىناتتىكى ھاياتلىق ۋە قائىدە ـ قانۇنىيەتلەرنىڭ ھەممىسى ئاخىرلىشىدۇ. ئىسرافىل ئەلەيھىسسالامنىڭ سۇرنى چېلىشى بىلەن تەڭلا قىيامەت باشلىنىدۇ. مانا بۇ ـــ سۇرنىڭ تۇنجى قېتىم چېلىنىشىدۇر. قىيامەت باشلانغاندا يەر يۈزىدىكى جانلىقنىڭ ھەممىسى ئۆلىدۇ، قۇياش پاتىدۇ، يۇلتۇزلار تۆكۈلىدۇ، دېڭىزلار قاينايدۇ، تاغلار بىر ـ بىرىگە ئۇرۇلىدۇ. ئۇ كۈنى ھەممە نەرسە ئاستىن ـ ئۈستۈن بولۇپ، پۈتۈن كائىناتتىكى تەڭپۇڭلۇق بۇزۇلىدۇ.

كىچىك دوستلار! باھاردا دەل ـ دەرەخلەرنىڭ كۆكلەپ چىققانلىقىنى كۆرگەنمىدىڭلار؟ ئىسرافىل ئەلەيھىسسالام ئاللاھ تائالا خالىغان بىر ۋاقىتتا ئىككىنچى قېتىم سۇرنى چالىدۇ، بۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل ئىنسانلار دەل ـ دەرەخلەرنىڭ كۆكلەپ چىققىنىغا ئوخشاش يېڭىدىن تىرىلىپ، دۇنيادىكى قىلمىشلىرىدىن ھېساب بېرىش ئۈچۈن ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىغا يىغىلىدۇ. بۇ يىغىلىش «ھەشر» دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ بولسا ھېساب بېرىش ئۈچۈن توپلىنىدىغان «مەھشەر» مەيدانىدۇر. شۇنىڭ بىلەن ئىنسانلار مەڭگۈ قالىدىغان ئاخىرەت دۇنياسىغا ئۆتىدۇ.

مەھشەردە ھەربىر جانلىق ئۆزىنىڭ جېنىنى قۇتقۇزۇشنىڭ غېمىدىلا يۈرىدۇ. مەھشەر ئىنسانلار ئۈچۈن ناھايىتى قىيىن بىر كۈندۇر؛ مەھشەر ئىنتايىن قورقۇنچلۇق ۋە دەھشەتلىك بىر كۈندۇر. ئۇ كۈندە ئەڭ يېقىنلىرىمىزغىمۇ قاراشقا ھالىمىز يار بەرمەيدۇ. ئۇلاردىن ئەھۋال سورىغۇدەك پۇرسەتمۇ بولمايدۇ. ئۇ كۈندە بىز ئۈچۈن جېنىنى بېرىشكە تەييار تۇرىدىغان ئاتا ـ ئانىلىرىمىزمۇ بىزدىن قاچىدۇ.

ئىنسانلار سوراققا تارتىلغاندىن كېيىن، ھاياتىي دۇنيادا ئاللاھقا ئىتائەت قىلغانلار جەننەتكە كىرىدۇ؛ ئىتائەت قىلمىغانلار دوزاخقا كىرىدۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن ئۆلۈم بولمايدۇ. جەننەت ۋە دوزاخ ھاياتى مەڭگۈلۈك بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ قىسقىغىنا ھاياتىمىزنى قەدىرلەپ، ئاخىرەت يۇرتىغا پۇختا تەييارلىق قىلىشىمىز لازىم.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى پىششىق ئوقۇپ كېلىڭلار.
2. تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭلار.

1) بۇ دۇنيا ( ) ئېرىشىشىمىز ئۈچۈن ئاللاھ تائالا تەرەپتىن بىزگە بېرىلگەن ( ) يۇرتىدۇر.

2) بىز ھامان بىر كۈنى ( ) كېتىمىز ۋە ئىسسىق جېنىمىزنى رەببىمىز ( ) تاپشۇرىمىز.

3) ( ) باشلانغاندا يەر يۈزىدىكى ( ) ھەممىسى ئۆلىدۇ. قۇياش پاتىدۇ، ( ) تۆكۈلىدۇ، ( ) قاينايدۇ، ( ) بىر ـ بىرىگە ئۇرۇلىدۇ.

4) ئۇ كۈندە بىز ئۈچۈن جېنىنى بېرىشكە تەييار تۇرىدىغان ( ) ھەم بىزدىن قاچىدۇ.

5) دۇنيادا ئاللاھقا ( ) جەننەتكە كىرىدۇ.

3. تېكىستنىڭ ئاخىرقى ئابزاسىنى چىرايلىق كۆچۈرۈپ كېلىڭلار.

4. تۆۋەندىكى ھەدىسنى يادلىۋېلىڭلار.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن: «قەبرىستانلىقلارنى زىيارەت قىلىشنى خالىغانلار زىيارەت قىلسۇن، چۈنكى قەبرىلەرنى يوقلاپ تۇرۇش بىزگە ئاخىرەتنى ئەسلىتىدۇ».

(تىرمىزى توپلىغان)

1. تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار، ئاندىن رەتلەپ يېزىپ چىقىڭلار:

ئىسمىڭىز نېمە؟

ئۆيىڭىز نەدە؟

ئۆيىڭىزدە قانچە كىشى بار؟ ئۇلار كىملەر؟

ئۆگىنىش ئەھۋالىڭىز قانداقراق؟ چوڭ بولغاندا نېمە ئىش قىلىش ئارزۇيىڭىز بار؟

2. بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭلار.

1) سېنىڭ قەلبىڭ ( )تىنمۇ بەك قېتىپ كېتىپتۇ!

2) ئۇنىڭ گەپلىرىنى ئاڭلاپ، يۈزۈم ( )دەك قىزىرىپ كەتتى.

2) دۇنيا هاياتى سەپەردىكى ( )نىڭ ۋاقتىلىق قونالغۇسىغا ئوخشايدۇ.

3. تۆۋەندىكى رەسىمنى ئىنچىكىلىك بىلەن كۆزىتىڭلار، ئاندىن ئۇنىڭ مەزمۇنىنى رەت تەرتىپى بويىچە سۆزلەڭلار. ئاخىرىدا رەسىمدىكى كۆرۈنۈشلەرنى بىر-بىرىگە باغلاپ تەپسىلىي بايان قىلىڭلار.

سالىم ئاكا ۋە ھەمزە

بىر كۈنى كەچلىك تاماقتىن كېيىن، ھەمزە بىلەن بوۋىسى سالىم ئاكا ئۆزۈن پاراڭغا چۈشۈپ كەتتى. ھەمزىنىڭ بۇ قېتىمقى سوئالى تەقدىر بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، بۇ سوئال سالىم ئاكىنى بالىلىق چاغلىرىغا ئېلىپ باردى. سالىم ئاكا كۈلۈمسىرىگەن ھالدا تەمكىن، يېقىملىق ئاۋازدا سۆزلەشكە باشلىدى: «ئوماق نەۋرەم، مەنمۇ كىچىك چېغىمدا خۇددى ساڭا ئوخشاش ھەممە ئىشقا قىزىقاتتىم. تاغمۇتاغ، باغمۇباغ ھەر يان چۆرگىلەپ يۈرەتتىم. بىر كۈنى ھەربىلەرنىڭ ئۇۋىسىنى كوچىلىسام، يەنە بىر كۈنى قۇشلارنى قوغلاپ يۈرەتتىم.

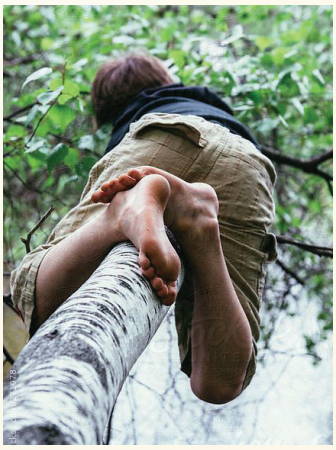

ئېتىزلىقتا، تاغدا، دالىدا ئويناشنى قەۋەتلا ياخشى كۆرەتتىم، لېكىن يېشىم كىچىك بولغاچقا ئۆيدىكىلەر مېنى ئۇ يەرلەرگە يالغۇز بېرىپ ئوينىغىلى قويمايتتى.

تاغام ئۇستا ئوۋچى ئىدى. ئۇ ئوۋ ئوۋلاش ئۈچۈن ئورمانلىقتا يۈرەتتى، ئېگىز تاغلارغا يامىشىپ چىقاتتى. بىر كۈنى تاغامدىن ئوۋغا چىققاندا مېنىمۇ بىرگە ئېلىۋېلىشنى ئۆتۈندۈم. تاغام ماقۇل بولدى ۋە ئەتە ئەتىگەندە تەييارلىنىشىمنى ئېيتتى.

خۇشلۇقتا بۇنى يۈگۈرۈپ كېلىپ ئانامغا ئېيتتىم ۋە: <دادامدىن ماقۇللۇق ئېلىپ بېرىڭ> دەپ يالۋۇردۇم. ئانام:

ـــ داداڭ ئاسانلىقچە ماقۇل دېمەيدۇ ئوغلۇم. شۇنداقتىمۇ مەن ئۈرۈنۇپ كۆرەي ـــ دېدى.

ئانام دادامنىڭ يېنىغا كىردى. مەن تىت-تىت بولغان ھالدا ئىشىك تۈۋىدە ساقلاشقا باشلىدىم. ئۆينىڭ ئىچىدىن دادامنىڭ ئاچچىقلانغان ئاۋازى ئاڭلاندى:

ـــ بولمايدۇ دېدىم بولمايدۇ، ئانىسى! ئۆينىڭ ئالدىكى كوچىدىمۇ نورمال ئويناميدىغان بۇ كەپسىز بالا تاغنىڭ چوققىسىغا چىقسا ئادەمنى خاتىرجەم قىلاتتىمۇ؟... ـــ دەپ كايىدى دادام.

بىچارە ئانامغا ئاللاھ كۆپ رەھمەت قىلسۇن! ئۇ مۇلايىم، يۇمشاق ئاۋازى بىلەن دادامغا چۈشەندۈرۈپ، يالۋۇرۇپ، ماڭا رۇخسەت ئېلىپ بېرىشكە تىرىشۋاتاتتى. دادام ئاخىرىدا مۇنداق دېدى:

ـــ ھە بوپتۇ، بوپتۇ. سەن بۇنچىلىك چىڭ تۇرۇۋالغاندىكىن مەيلى بارسا بارسۇن. ئەمما، قاراپ تۇر، ئەتە بۇ كەپسىز بالا ئۈچرىغانكى دەرەخكە يامىشىپ باقىدۇ، قولىنى تېقمىغان تۆشۈك قالمايدۇ... ئاخىرىدا يۈز-كۆزى قان، كىيىملىرى يىرتىلغان،

ئۈستى ـ بېشى توپا ـ چاڭ هالەتتە قايتىپ كېلىدۇ.

ئەتىسى تاغام ۋە ئۇنىڭ ئوۋچى ئاغىنىلىرى بىلەن بىللە سەھەردە يولغا چىقتۇق. كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقۇچە ئورمانلىققىمۇ يېتىپ كەلدۇق. بۇك ـ باراقسان دەرەخلىكلەر ۋە چاتقاللىقلار ئارىسىدا يۈگۈرۈپ هارغىنىمنىمۇ بىلمەيتتىم. كىيىم ـ كېچەكلىرىم يىرتىلدى، يۈز ـ كۆزۈم توپا، چاچلىرىم پاخپايدى، ئەمما بۇلار خىيالىمغا كىرىپمۇ چىقمايتتى. دادامنىڭ دېگەنلىرىنى ئاللىقاچان ئۇنتۇپ كەتكەن ئىدىم.

كەچتە دادامنىڭ بىر كۈن ئىلگىرى ئېيتقىنىدىن بەتتەرەك هالەتتە ئۆيگە قايتتىم. دادام بىلەن ئانامنىڭ ئالدىغا كەلگىنىمدە ئىنتايىن پەرىشان بولدۇم. ئانام، ئاھ جېنىم ئانام! ئۇ مەندىنمۇ بەك پەرىشان ئىدى. دادام ئانامغا:

ـــ قارىغىنا ئوغلۇڭنىڭ تۇرقىغا! مەن ساڭا ئۇنىڭ قانداق هالەتتە قايتىپ كېلىدىغانلىقىنى بىرمۇبىر دېمىگەنمىدىم؟! مانا دەل مېنىڭ دېگىنىمدەك بوپتۇ، ـــ دەپ ئانامنىڭ يېغىرىغا تەگدى.

دەل شۇ چاغدا كاللامغا بىر شەيتانچە گەپ كەلدى، ئەمما بۇنى دادامغا سۆزلەشكە پېتىنالمىدىم».

ـــ نېمە دېمەكچى ئىدىڭ بوۋا؟ ـــ هەمزە قىزىقسىنىپ سورىدى.

ـــ دادا! مېنىڭ هېچقانداق گۇناهىم يوق، بۇگۈن مېنىڭ نېمە قىلىدىغانلىقىمنى سەن بۇرۇنلا بىلەتتىڭ. تۇنۇگۈن بۇلارنى ئانامغا ئېيتتىڭ، مەن سېنىڭ ئېيتقانلىرىڭنى تەكشىدىم. ئەگەر مەن خاتا قىلغان بولسام، خاتالقىم شۇ سىلەرنىڭ دېيىشكىنىڭلارنى ئاڭلاپ سالغانلىقىم ـــ دېمەكچى ئىدىم. هەمزە ئىختىيارسىز كۈلۈپ تاشلىدى ۋە:

ـــ بۇنى دېمەي تولىمۇ ياخشى قىلىپسەن بوۋا. بۇ

گەپ جىڭغا ئولتۇرمايدۇ. داداڭ بۇ سۆزلەرنى سېنى شۇنداق قىلسۇن دەپ دېمىگەن تۇرسا، يەنە كېلىپ سېنى شۇنداق قىل دەپ مەجبۇرلىغىنىمۇ يوق — دېدى. سالىم ئاكا ھەمزىنىڭ بۇ سۆزىدىن سۆيۈنۈپ كەتتى ۋە:

— ئاپىرىن ساڭا، ئەقىللىق بالام! تەقدىر ھەققىدە ساڭا دېمەكچى بولغىنىمۇ دەل مۇشۇ ئىدى. ئاللاھنىڭ ئىلمى ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولۇپ، تولىمۇ چەكسىزدۇر. ئاللاھ بىزنىڭ نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىمىزنى بىلىدۇ، ئەمما بۇ بىلىش ئەلۋەتتە بىزنى بۇ ئىشلارنى قىلىشقا مەجبۇرلىمايدۇ. چۈنكى، ئاللاھ بىزگە ئەقىل ـ پاراسەت بەرگەن، ياخشى ـ يامانىنى كۆرسەتكەن، بۇلاردىن خالىغانىنى قىلالايدىغان كۈچ ـ قۇۋۋەت ۋە ئەركىنلىكمۇ بەرگەن. ئەمدى بىز بىر خاتا ياكى گۇناھ ئىش قىلساق، ئاندىن بۇنىڭدىكى خاتالىق، گۇناھنى ئاللاھقا دۆڭگەپ تۇرۇۋالساق توغرا بولامدۇ؟ «مەن قانداق قىلمەن؟ ئاللاھ مېنىڭ مۇشۇنداق قىلىدىغانلىقىمنى بىلگەچكە شۇنداق قىلدىم. تەقدىرىم مۇشۇنداق ئىكەن» دېسەك، توغرا بولامدۇ؟ — دېدى سالىم ئاكا.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى ئوقۇشنى مەشىق قىلىڭلار ھەمدە تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار:

1) سالىم ئاكا كىچىك چېغىدا ئاتا-ئانىسى نېمىشقا ئۇنى ئورمانلىققا يالغۇز بېرىپ ئويناشلىق قويمايدۇ؟

2) سالىم ئاكىنىڭ ئانىسى سالىم ئاكا ئۈچۈن رۇخسەت سورىغان چاغدا، دادىسى رۇخسەت بەردىمۇ؟ ئاخىرىدا نېمە دېدى؟

3) سالىم ئاكا ئۆزىدىن قايسى ھالەتتە قايتىپ كەلدى؟ بۇنىڭدا سالىم ئاكىنىڭ دادىسىنىڭ خاتالىقى بارمۇ؟

4) بىز بۇ تېكىستتىن نېمىنى چۈشىنىۋالالايمىز؟

3. بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭلار.

1) مەن ( ) بولغان ھالدا ئىشىك تۆۋىدە ساقلاشقا باشلىدىم.

2) مېنىڭ ھېچقانداق ( ) يوق، بۇگۈن مېنىڭ نېمە قىلىدىغانلىقىمنى سەن ( ) بىلەتتىڭ.

4. تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىۋېلىڭلار.

سۆھبەت، ئۆڭچى، يېغىرىغا تەگمەك.

سەۋەب ۋە تەقدىر

بۈگۈن قايناق كوچىدا،
يۈز بېرىپتۇ بىر ۋەقە.
بايان قىلاي دوستلىرىم،
قۇلاق سالغىن دىققەتتە.

ئىككى بالا بىرلىكتە،
بىر ۋېلىسىپىت مىنىپتۇ.
نېمىشقىدۇر ئالدىراش،
قوغلىغاندەك مېڭىپتۇ.

ئۇلار توغرا ماڭماستىن،
سول تەرەپتىن يۇرۇپتۇ.
تېز ماڭماق بوپ تېخىمۇ،
يەڭلىرىنى تۈرۈپتۇ.

تۇيۇقسىز بىر ماشىنا،
يان تەرەپتىن چىقىپتۇ.
جىددىيلەشكەن بالىلار،
پىدالنى تېز تېپىپتۇ.

تېز ماڭغان بۇ ۋېلىسىپىت،
يولدىن چىقىپ كېتىپتۇ.
پىيادىلەر يولدا،
بىر سەبىنى سوقۇپتۇ.

ئاندىن يەنە توختىماي،
رىشاتكىغا ئۇسۇپتۇ.
چاقلار ئاجراپ، ئىگىلىپ،
سۈنايلىنىپ يېتىپتۇ.

سوقۇپ قويغان ئۇ سەبىي،
قان ئىچىدە يېتىپتۇ.
ئۇ سەبىينىڭ ئانىسى،
كۆزىگە ياش ئېلىپتۇ.

تېلېفۇن قىلىپ ئۇ ئانا،
چاقىرىپتۇ ماشىنا.
جىددىي كەلگەن دوختۇرلار،
ئەپكېتىپتۇ دەرھاللا.

سېستىرالار ئالدىراش،
ئاسما ساپتۇ ئۇلارغا.
داۋالاپتۇ بەس-بەستە،
كۆڭۈل قويۇپ بالىلارغا.

ئۇ سەبىينىڭ ئانىسى
دەپتۇ ئىككى بالىغا:
«تۆلەيسىلەر! قاراڭلار،
بالامنىڭ بۇ ھالىغا».

دەپتۇ ئىككى بالىلار:
«بۇ ـــ ئاللاھنىڭ تەقدىرى.
بىزمۇ قەستەن سوقمىدۇق،
بارمۇ باشقا تەدبىرى؟

ئىككىلىمىز يارىدار،
زىيان ئېغىر بىزلەرگە.
خاپا بولماڭ ئانىجان،
پۈل بەرمەيمىز سىزلەرگە».

ئېيتىڭلارچۇ توغرىمۇ؟
ئۇلارنىڭ شۇ سۆزلىرى.
سەۋەبلەرنى تۈتمايلا،
تەقدىرگىلا دۆڭگىشى.

ۋېلىسىپىتتا چوڭ يولدا،
ھەم شۇنداقلا سول يولدا.
ئىتتىك مېڭىش توغرىمۇ،
قېنى ئەمىسە بىر ئويلا؟!

دۇنيادىكى ھەربىر ئىش،
سەۋەبلەرگە باغلانغان.
«چىڭ تۇتقىن!» دەپ ئۇلارنى،
دىنىمىزمۇ بۇيرىغان.

كۆنۇكمە

1. شېئىرنى دېكلاماتسىيە قىلىشنى مەشىق قىلىڭلار.

2. «سەۋەبلەرنى تۇتمايلا تەقدىرگە دۆڭگەپ قويۇش» دېگەن جۈملىنىڭ مەنىسى نېمە؟

3. شېئىردىكى ۋەقەلىكنى ئۆز تىلىڭلارغا ئايلاندۇرۇپ ھېكايە قىلىپ بېرىڭلار.

4. تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىۋېلىڭلار ھەمدە جۈملە تۈزۈڭلار.

ۋەقە، قۇلاق سېلىش، ھادىسە، تەقدىر.

5. سىزنىڭچە، ئۇلارنىڭ «بۇ ـــ ئاللاھنىڭ تەقدىرى» دېگەن سۆزى توغرىمۇ؟ نېمە ئۈچۈن؟

6. شېئىرنىڭ «دۇنيادىكى ھەربىر ئىش» دېگەن يېرىدىن ئاخىرىغىچە كۆچۈرۈپ يېزىڭلار.

كىچىك دوست! ھەربىر كىشى دۇنياغا كېلىشىگىلا ئۇنىڭ ئۆلۈم ۋاقتى بەلگىلەنگەن بولىدۇ، بۇ «تەقدىر» دەپ ئاتىلىدۇ. بىز مۇشۇ بېكىتىلگەن ۋاقىتتىن بىرەر دەقىقىمۇ ئارتۇق ياكى كەم ياشىيالمايمىز. مۇشۇ بەلگىلەنگەن ۋاقىت ئاخىرلىشىشى بىلەنلا ئۆلۈم پەرىشتىلىرى بەدىنىمىزدىن روھىمىزنى ئېلىپ كېتىدۇ. مانا بۇ ئۆلۈمدۇر.

سۆيۈملۈك كىچىك دوست! سىز يېنىڭىزدا بولمىغان بىرسىنىڭ نەدە، نېمە ئىش قىلىۋاتقانلىقىنى بىلەلەمسىز؟ ياق! ئەلۋەتتە بىلەلمەيسىز، چۈنكى بىزنىڭ بىلىشىمىز زامان ۋە ماكاننىڭ چەكلىمىسىگە ئۇچرايدىغان بولۇپ، بىز پەقەت بىزگە يەتكەن مەلۇماتلار ئارقىلىقلا بىر نەرسىنى بىلەلەيمىز. لېكىن، ئاللاھ تائالانىڭ بىلىشى زامان ۋە ماكاننىڭ چەكلىمىسىگە ئۇچرىمايدىغان بولۇپ، ئۇ ھەممىنى كۆرۈپ ۋە بىلىپ تۇرىدۇ، يەنى ئاللاھ تائالا بۇرۇنقى، ھازىرقى ۋە كەلگۈسىدىكى ئىشلارنى بىرلا ۋاقىتتا بىلىپ تۇرىدۇ. دېمىسىمۇ بۇلارنى ياراتقۇچى ۋە ئورۇنلاشتۇرغۇچى رەببىمىز تۇرسا، بىلمەي قالاتتىمۇ!؟

ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: «ئاللاھ

ھەقىقەتەن ھەر نەرسىنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر»[1].

شۇنىڭ ئۈچۈن، بىزگە بىرەر ياخشىلىق ياكى مۇسىبەت يېتىشىنى ئاللاھ تەقدىر قىلىپ بولغان، ھەتتا ئۇلۇغ ئاللاھ كىشىلەرنىڭ قايسىسىنىڭ جەننەتتە، قايسىسىنىڭ دوزاختا ئىكەنلىكىنمۇ ھەم بەلگىلەپ بولغان. بۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆز تىلى بىلەن بىزگە بايان قىلىپ بەرگەن بولۇپ، ياخشىلىق ۋە يامانلىقنىڭ ئاللاھنىڭ تەقدىرىدىن ئىكەنلىكىگە ئىمان كەلتۈرۈشىمىز لازىم.

ئۇنداقتا بىراۋنىڭ «مېنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىم، نېمە ئىش قىلىدىغانلىقىمنى ئاللاھ بىلىدۇ، شۇڭا مەن قىلغان خاتا ئىشلاردا گۇناھىم يوق» دېيىشى توغرا بولامدۇ؟ ئەلۋەتتە توغرا بولمايدۇ، چۈنكى ئۇلۇغ ئاللاھ بىزلەرگە ئۆزىمىزنىڭ سۆز ـ ھەرىكىتىنى تاللاش ئەركىنلىكىنى بېرىش بىلەن بىرگە، بىزلەرگە نېمىنى قىلىش، نېمىنى قىلماسلىق توغرىسىدا ئاگاھلاندۇرۇشلارنى بەرگەن. شۇڭلاشقا، بىر كىشى «مەن مۇئمىن مۇسۇلمان» دەيدىكەن، تەقدىرگە ئىمان كەلتۈرۈشى، قىلغان گۇناھىنى تەقدىرگە دۆڭگەپ قويماسلىقى ھەمدە «تەقدىردە رىزقىم بەلگىلەنگەن» دەپ رىزىق سەۋەبلىرىنى تاشلىۋەتمەسلىكى لازىم.

تەقدىرنى يالغانغا چىقىرىش ۋە ئۇنى باھانە قىلىپ ئىسلام دىنىدىن يوچۇق ئىزدەش ـــ بۇرۇنقى ۋە ھازىرقى كاپىرلارنىڭ سۈپىتىدۇر. بۇنداق كاپىرلارغا ئاللاھ قۇرئان كەرىمدە ئوچۇق رەددىيەلەرنى بەرگەن.

شۇڭا، ئىسلام دىنى تەقدىرگە ئىمان كەلتۈرۈشكە بۇيرۇيدۇ ھەمدە ئاخىرەتتە ئاللاھنىڭ رەھمىتى ۋە رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن ئاللاھ بۇيرۇغان ئىشلارنى قىلىپ، چەكلىگەنلىرىدىن

---

[1] سۈرە تەۋبە 115 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

يېنىشقا؛ ھالال نەرسىلەرنى يەپ، ھارامغا يېقىنلاشماسلىققا تەشەببۇس قىلىدۇ. ئىسلام دىنى ھەرقانداق ئىشقا يولۇققاندا، ئۇنى ئىسلام كۆرسەتكەن ھالال يول بىلەن سەۋەب قىلىشقا چاقىرىدۇ.

شۇڭلاشقا، كۆڭۈلنىڭ خاتىرجەم ۋە دىلىنىڭ راھەتلىنىشى ئۈچۈن، ھەرقانداق ئىشنىڭ ئاللاھنىڭ تەقدىرى بىلەن بولىدىغانلىقىغا ۋە شۇ ئىشنىڭ چوقۇم بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىش كېرەك. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، بىز ئۆزىمىزنىڭ ئىختىيارى تاللىشىمىزغا باغلىق بولغان سۆز ـ ھەرىكەتلىرىمىزدىن سوئال ـ سوراقتا تارتىلىدىغانلىقىمىزنى ھەم ئېسىمىزدىن چىقارماسلىقىمىز لازىم. شۇنداقلا قەلبىمىز ئارام تاپىدۇ، ھاياتلىق خۇشال ـ خۇراملىققا ۋە خاتىرجەملىككە تولىدۇ.

كۆنۈكمە

1. تېكىستنى راۋان ئوقۇشنى مەشىق قىلىڭلار.
2. سىز ئالدىمىزدا ئېلىنىدىغان ئىمتىھاندا قايسى سوئاللار چىقىدىغانلىقىنى بىلەلەمسىز؟ نېمە ئۈچۈن؟
3. تېكىستنىڭ ئاخىرقى ئابزاسىنى چىرايلىق كۆچۈرۈپ كېلىڭلار.
4. تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىۋېلىڭلار.

دەققە، مەلۇمات، رىزىق، رەددىيە، ئارام تېپىش.

5. تېكىستتە تىلغا ئېلىنغان ئايەتنى يادلىۋېلىڭلار.

ئاساسىي مەشىق

1. تۆۋەندىكى تىنىش بەلگىلىرىگە ئاساسەن ئۇچ جۈملە تۈزۈڭلار:

1) _____.

2) _____؟

3) _____!

2. بېرىلگەن سۆزلەردىن مۇۋاپىق سۆزنى تالالاپ بوش ئورۇننى تولدۇرۇڭلار:

1) بىز ئۈممەتنىڭ ئىزباسارلىرى بولۇش سۈپىتىمىز بىلەن چوقۇم ( ) ئەخلاقلىق بولۇشىمىز لازىم. (گۈزەل، چىرايلىق)

2) شوتىنىڭ ئۈستىدە ( ) تۇر! (مەزمۇت، پۇختا)

3) مۇجاھىدلار شەرىئەتنى قانۇن قىلىش يولىدا پۈتۈن ( ) بىلەن جىھاد قىلىۋاتىدۇ. (كۈچى، زېھنى)

4) قېرىنداشلار، شەخسىي ( )ىڭلارغا دىققەت قىلىڭلار! (تازىلىق، پاكىزلىق)

3. تۆۋەندىكى سۆزلەرنى توغرا تەلەپپۇز قىلىشنى ۋە توغرا يېزىشنى ئۆگىنىۋېلىڭلار:

تىت ـ تىت، چاتقاللىقلار، ئەركىنلىك، ھادىسە، تراكتور، دۆڭگەش.

4. تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇقارشى مەنىسىنى يېزىڭلار.

تەمكىن		كىچىك	
ئېگىز		يۇمشاق	
ئەقىللىق		چەكسىز	
ياخشى		توغرا	

5. تۆۋەندىكى پارچىنى ئوقۇڭلار ھەمدە سوئالغا جاۋاب بېرىڭلار.

بۇرۇنقى زاماندا بىر پادىشاھنىڭ ئەقىل ـ ئىدراك ۋە كۆچ ـ قۇدرەتتە كامالەتكە يەتكەن بىر ئوغلى بار ئىكەن. بىراق بۇ شاھزادىنى كۆرەلمىگەن ۋەزىرنىڭ ھەسەتخور بالىسى ئۇنى يوقىتىشنىڭ كويىغا چۈشۈپتۇ. شاھزادە بولسا بۇنىڭدىن بىخەۋەر ئىكەن.

بىر ئاخشىمى شاھزادە ئايدىڭدا سەيلىگە چىقىپتۇ. ۋەزىرنىڭ بالىسى بۇنى شاھزادىنى يوقىتىشنىڭ ياخشى پۇرسىتى دەپ بىلىپ، زەھەرده سۇغۇرۇلغان شەمشىرىنى ئاپتۇ ـ دە، شاھزادىنىڭ كەينىدىن كېلىپ شەمشەرنى ئۇرۇشىغا، شاھزادە چاققانلىق بىلەن ئۆزىنى چەتكە ئاپتۇ. ۋەزىرنىڭ بالىسى ھەربىتىنىڭ سالمىقى بىلەن دۈم يىقىلىپتۇ ۋە ئەقىللىق شاھزادىنىڭ قولىغا چۈشۈپتۇ. كىچىك دوستلار، تېپىڭلارچۇ، شاھزادە بۇ تۈيۇقسىز ئۆلۈمدىن قانداق قىلىپ قۇتۇلۇپ قالغان؟

6. تۆۋەندىكى دىئالوگلارنى روللارغا بۆلۈنۈپ ئوقۇڭلار.

— تېرەك دېگىنە؟

— تېرەك.

— بولغىن ئوقۇشتا زېرەك.

* * *

— ئورۇن دېگىنە؟

— ئورۇن.

— بولما ھېچقاچان ھۇرۇن.

* * *

— بېلىق دېگىنە؟

— بېلىق.

— بولغىن ياخشى، سىلىق.

7. تۆۋەندىكى رەسىمگە قاراپ سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار ھەمدە بىرلەشتۈرۈپ سۆزلەڭلار:

1) بۇ قەيەر؟

2) ئۇ ئىككىيلەن نېمە ئىش قىلىۋاتىدۇ؟

3) ئۇلاردىن باشقا يەنە كىملەر بار؟ ئۇلار نېمە قىلىۋاتىدۇ؟

8. تۆۋەندىكى يۇمۇرنى يادلىۋېلىپ، ئۆيگە قايتقاندا ئاتا-ئاناڭلارغا ئېيتىپ بېرىڭلار.

دادىسى ئوغلىنىڭ چېچىنى گال ئۈستىرا بىلەن چۈشۈرۈشكە باشلاپتۇ. بالىنىڭ بېشى قاتتىق ئاغرىپ كېتىپتۇ. لېكىن بالا: «باشقىلار مېنى يىغلاڭغۇكەن دېمىسۇن» دەپ ئويلاپ، چىشىنى چىشىغا چىشلەپ چىداپ ئولتۇرۇپتۇ.

شۇ پەيتتە تۈيۈقسىز سىرتتا موزاينىڭ مۆرىگەن ئاۋازى ئاڭلىنىپتۇ. بالىنىڭ تاقىتى-تاق بوپتۇ-دە:

— ۋايجان! دادا! سىرتتا مۆرەۋاتقان موزاينىڭمۇ چېچىنى بىر كىم چۈشۈرۈۋاتامدىغاندۇ-ھە؟! — دەپتۇ كۆزلىرىدىن تارام-تارام ياش تۆككەن ھالدا.

سۆزلۈكلەر باغچىسى

ئا

ئاپىرىن ـــ بىرەر ئىشنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك بولغانلىقى، بېجىرىلگەنلىكى ئۈچۈن رازى، مەمنۇن، قايىل بولغانلىقىنى ئىپادىلەيدىغان ئالقىش سۆزى.

ئالدام خالتىغا چۈشمەك ـــ يالغان سۆز ـ ھەرىكەتلەرگە ئىشىنىپ كەتمەك، توزاقتا چۈشمەك.

ئامانەت ـــ ① ساقلاپ بېرىش، ۋاقتىنچە پايدىلىنىش ئۈچۈن تاپشۇرۇلغان ياكى بىرەر كىشىگە ئەۋەتىپ بېرىش ئۈچۈن تاپشۇرۇلغان نەرسە ۋە پۇل ـ مال؛ ② ئاشكارىلىماسلىق شەرتى بىلەن باشقىلارغا ئېيتىلغان سۆز، ئىچكى سىر ۋە مەخپىيەتلىك؛ ③ قوغداش ۋە ئادا قىلىش ئۈچۈن يۈكلەنگەن مەجبۇرىيەت، بۇرچ.

ئە

ئەشەددىي ـــ ئۈچىغا چىققان، ئۆتۈپ كەتكەن، ئەڭ يامان، ئەڭ قەبىھ، ئەڭ ياۋۇز.

ئەلەيھىسسالام ـــ ئاللاھنىڭ سالىمى ئۇنىڭغا بولسۇن.

ئەھدە بەرمەك ـــ ۋەدە، لەۋزە، قارار قىلماق.

ئەھەدى ـــ كىشى، زات.

ئەيىبلىمەك ـــ ① ئەيىبلىك دەپ تونۇماق، گۇناھكار دەپ ھېسابلىماق؛ ② تەنقىد قىلماق.

ب

بالا ـ قازا ـــ ئۆلۈم ۋە مۇسىبەت ئېلىپ كېلىدىغان تۇرلۈك كېلىشمەسلىك ۋە ئاپەتلەر.

بەتبەخت ـــ ① بەختسىز، تەلىيى كاج؛ ② پەس، ئەبلەخ.

بوستان ـــ دەل ـ دەرەخ ۋە يېشىللىققا پۈركەنگەن جاي، باغ.

بۇت ـــ بۇددا دىنىغا ۋە باشقا بەزى دىنغا ئىشەنگۈچى كاپىرلارنىڭ خۇدا دەپ بىلىپ سەجدە قىلىش ئۈچۈن تاش، ياغاچ، لاي، گەچ ياكى مېتال قاتارلىقلاردىن ياسالغان ئادەم ۋە ھايۋانات قاتارلىقلارنىڭ شەكلى، ھەيكەل.

بۇيۇك ـــ ① ئۇلۇغ، زور، كاتتا؛ ② يۇكسەك، يۇقىرى، ئېگىز.

بېدىش ـــ ئۇزۇم تاللىرىنى ئارتىش ئۈچۈن ياغاچتىن تەييارلانغان جاھاز، چەللە، بارا‌گ.

بىئارام بولۇش ـــ تىنچلىقى، خاتىرجەملىكى بۇزۇلماق، خاتىرجەمسىزلەنمەك.

پ

پاكىت ـــ ① ئىنكار قىلغىلى بولمايدىغان، رېئال بار نەرسە، ھەقىقىي ۋەقە، ھادىسە ۋە شۇلار ھەققىدىكى مەلۇمات؛ ② بىرەر ئىش، نەرسە ھەققىدە خۇلاسە چىقىرىش، قەتئىي بىر پىكىرگە كېلىش ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان ئاساس، دەلىل، ھۆججەت.

پالۋان ـــ ① جىسمانىي جەھەتتىن كۈچلۈك، بەقۇۋۋەت، جەسۇر، باتۇر كىشى؛ ② جەڭدە، چېلىشتا زور كۈچ كۆرسىتىپ باتۇر دەپ

ئاتالغان كىشى. ③ قارىغا ئېتىشقا، چەنلەشكە ماھىر؛ مەرگەن.

پاناھ تىلەش ـــ ئۆز ھىمايىسىدە ساقلاشنى، غەمخورلۇق قىلىشنى ئۈمىد قىلماق، شەپقەت ۋە ياردەم كۈتمەك.

پەرىشان ـــ ① ھەر تەرەپكە چېچىلغان، بىسەرەمجان، تەرتىپسىز؛ ② پىكىر ـ خىيالى، دىققەت ـ ئېتىبارى (زېھنى) بىر نۇقتىغا مەركەزلەشمىگەن، ھەر تەرەپكە بۆلۈنگەن، چېچىلغان، يىغىنچاق ئەمەس، تارقاق.

پەرۋەردىگار ـــ بارلىق مەۋجۇداتنى ياراتقۇچى، ئىلاھ، ئاللاھ تائالا.

پەرۋىش ـــ ئاسراش، ئۆستۈرۈش، ۋايىغا يەتكۈزۈش مەقسىتىدە قىلىنغان ھەرىكەت؛

پەيغەمبەر ـــ ئاللاھ تائالانىڭ ئەمىر ـ پەرمانلىرىنى ئىنسانلارغا يەتكۈزىدىغان ئاللاھنىڭ ئەلچىسى.

پوزىتسىيە ـــ ① ئادەم ۋە نەرسىلەرنىڭ تۇتقان ئورنى، ئىشغال قىلىپ تۇرغان جايى، مەۋقەسى، ۋەزىيىتى؛ ② بىرەر مەسىلىگە قارىتا تۇتۇلغان يول، نۇقتىنەزەر.

پۇختا ـــ ① چىداملىق، چىڭ، مۇستەھكەم، پىششىق؛ ② بىرەر ئىش، كەسىپ ۋە ئىلىمدە ياخشى، پىششىق، مۇكەممەل.

پۇرسەت ـــ بىرەر ئىشنى بېجىرىش ئۈچۈن ئەڭ قولاي بولغان ۋاقىت، پەيت.

پۇشايمان قىلماق ـــ ئىنتايىن قاتتىق ئۆكۈنمەك.

پىداكار ـــ بىرەر شەخس، ئىش ـ ھەرىكەت ياكى ئىدىيە يولىدا جېنىنى پىدا قىلىدىغان، ئۆزىنى ئاتايدىغان، چەكسىز سادىقتەمەن.

پىغان ـــ قاتتىق خاپا بولۇش ۋە ئىچ پۇشۇقتىن كېلىپ چىققان ناله ـ پەريات، ھەسرەت، دەرد ـ ئەلەم، يىغا.

ت

تائەبەد ـــ ئاخىرىغىچە، مەڭگۈ.

تەتبىقلاش ـــ ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرمەك؛ سىنىماق.

تەشەببۇس قىلماق ـــ بىرەر ئىشقا باشلىماق، دالالەت قىلماق، ئۇندىمەك، دەۋەت قىلماق.

تەقەززا ـــ ① بىرەر ۋەزىيەت ياكى ھالەتتىن كېلىپ چىقىدىغان تەلەپ، ئېھتىياج، زۆرۈرىيەت؛ ② تەشنا، ئىنتىزار.

تەڭداشسىز ـــ تەڭدىشى يوق، تەڭدىشى بولمىغان.

تەلىم بەرمەك ـــ ① ئۆگەتمەك، يولىيورۇق كۆرسەتمەك، مەسلىھەت بەرمەك؛ ② بىلەرمەنلىك قىلماق، ئۈستاتلىق قىلماق.

تەمكىن ـــ ئۆزىنى تۇتۇۋالغان، ئېغىر-بېسىق، پۇختا.

تۇلپار ـــ نەسلى ياخشى، چاپقۇر، يۈگۈرۈك ئات، ئارغىماق؛

تۆت كۆز بىلەن كۆتمەك ـــ ناھايىتى ئىنتىزار بولۇپ كەتمەك، ئاجايىپ تەقەززا بىلەن يولىغا قارىماق.

تۇپتىن ـــ تېگى-تەكتىدىن، پۈتۈنلەي، تولۇق، تەلتۆكۈس.

تىت-تىت بولۇش ـــ جىلە بولماق، تاقەت قىلالماي قالماق.

ج

جاۋابكار ـــ ① زىممىسىگە بىرەر ئىشنىڭ، ساھەنىڭ مەسئۇلىيىتى يۈكلەنگەن، مەسئۇل؛ ② ھەق تەلەپ ۋە جىنايى ئىشلار دېلولىرىدىكى ئەيىبلەنگۈچى شەخس.

جەڭدا ئولتۇرمايدىغان ـــ ئەھمىيىتى، قىممىتى يوق؛ پۈت تىرەپ تۇرالمايدىغان، ئورۇنسىز.

چ

چاڭقىماق ـــ ① سۇغا تەشنا بولماق، قاغجىرىماق، سۇسىرىماق، ئۇسسىماق؛ ② قاتتىق تەلمۈرمەك، تەشنا بولماق، ئىنتىزار بولماق.

چەكسىز ـــ ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدىغان، سانسىز، ھېسابسىز.

چولپان ـــ ① قۇياش سىستېمىسىدىكى توققۇز چوڭ پلانېتنىڭ بىرى. ئۇ يەر شارىغا ئەڭ يېقىن بولۇپ، قۇياشتىن ھېسابلىغاندا ئىككىنچى پلانېتا (يۇلتۇز)دۇر، زۆھرە، ژېنېرا. ② تەنتەربىيە، ئەدەبىيات ـ سەنئەت ساھەسىدە ئالاھىدە ماھارەت كۆرسىتىش ئارقىلىق داڭ چىقارغان شەخس. ③ ئايال كىشىنىڭ ئىسمى.

خ

خارلىق ـــ ئېتىبارسىزلىق، قەدىرسىزلىك، كەمسىتىلگەنلىك.

خىتاب ـــ ئۆزىنىڭ قارشى تەرەپكە بولغان بىرەر كۆچلۈك ھېس ـ تۇيغۇسىنى، ھاياجانىنى ئىپادىلەيدىغان چاقىرىق.

د

دەستۇر ـــ ① ئىش ـ ھەرىكەت ئۇچۇن قوللانما، نىزام، كىتاب، قائىدە ـ قانۇنلار توپلىمى؛ ② تېبابەت رېتسېپلىرى مەجمۇئەسى.

دۇئا قىلماق ـــ ئاللاھتىن ياخشى تىلەكلەرنى تىلىمەك.

دۇئېلغا چىقماق ـــ ھايات ـ ماماتلىق ئېلىشماق.

دۆڭگىمەك ـــ بىرەر ئىش ياكى مەسىلىنى، مەسئۇلىيەتنى باشقا بىرىگە ئارتىپ قويماق، يۈكلىمەك.

دۇشمەن ـــ ① ئۇرۇش ـ جەڭلەردە مەلۇم بىر تەرەپكە قارشى ئۇرۇش قىلغۇچى يەنە بىر تەرەپ، ياۋ؛ ② دۇنيا قاراش، غايە،

مەنپەئەت جەھەتتە ئۆزىگە قارىمۇقارشى بولغان كىشى ياكى گۇرۇھ، رەقىب؛ ③ كىشى ياكى نەرسىگە زىيان سالغۇچى نەرسە ياكى ھادىسە.

ر

رەب ـــ ① پەرۋىش قىلغۇچى، تەربىيىلىگۈچى؛ ② ھال ـ ئەھۋاللارنى ئوڭشىغۇچى؛ ③ ئىتائەت قىلىنغۇچى؛ ④ ئىگە، خوجايىن.

رەددىيە ـــ ① بىرەر خەۋەر، مەلۇمات ۋە شۇنىڭدەكلەرنى رەت قىلىدىغان، ئىنكار قىلىدىغان، ئۇلارنىڭ ناتوغرىلىقىنى ياكى ئاساسسىزلىقىنى ئىسپاتلايدىغان جاۋاب؛ ② تەپەككۇر شەكىللىرىنىڭ بىرى بولۇپ، ئىسپاتقا نىسبەتەن ئېيتىلىدۇ، ئۇ مەلۇم بىر ھۆكۈمنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى ئېنىقلاپ چىقىشتىن ئىبارەت پىكىر قىلىش جەريانى.

رەھىمدىل ـــ بىر كىمگە ئازار بەرمەيدىغان، كىشىگە رەھىم ـ شەپقەت قىلىشنىلا ئويلايدىغان، كۆڭلى يۇمشاق، شەپقەتلىك.

روھ ـــ ① ئىنسان ھايات ۋاقتىدا تەنىدە بولىدىغان، ۋاپات بولغاندىن كېيىن، تەندىن چىقىپ كېتىدىغان، مەڭگۈ ياشايدىغان بىر خىل تەبىئىي ئامىل؛ ② ئىدىيە، ئوي ـ پىكىر؛ ③ كىشىنىڭ ئىچكى ھالىتىنى، پىسخىكىسىنى، ھېس ـ تۇيغۇلىرىنى ئەكس ئەتتۈرىدىغان كەيپىيات؛ ④ جانلىقلىق، جانلىنىش؛ ⑤ ئىش ـ ھەرىكەت، ۋەقە ـ ھادىسە ۋە شۇ قاتارلىقلارنىڭ خاراكتېرلىك خۇسۇسىيىتى؛ ⑥ بىرەر يىغىن، قۇرۇلتاي، ھۆججەت، يولىيورۇق ۋە شۇ قاتارلىقلارنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى ياكى ئىدىيىسى.

ز

زالالەت ـــ توغرا يولدىن ئېزىش، گۇمراھلىق، گاڭگىراش، قايمۇقۇش.

زەپەر ـــ غەلىبە، نۇسرەت.

زۇلمەت ـــ ① ھېچنەرسىنى كۆرگىلى بولمايدىغان دەرىجىدىكى قاراڭغۇلۇق؛ ② نادانلىق، جاھالەت، ئازغۇنلۇق.

زۇلۇم ـــ ① كۈچلۈكلەرنىڭ ئاجىزلارغا، زالىملارنىڭ مەزلۇملارغا، ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىلارنىڭ ھۆكۈمرانلىق قىلىنغۇچىلارغا سالىدىغان جەبىر ـ جاپاسى، شەپقەتسىز ئېزىش، ئىستىبداتلىق؛ ② ئۇمۇمەن جەبىر ـ جاپا، مۇشەققەت.

زىت ـــ بىر ـ بىرىگە قارىمۇقارشى، خىلاپ بولغان، ئۆزئارا كېلىشتۈرگىلى بولمايدىغان، بىر ـ بىرىگە دۈشمەن بولغان.

س

سانجاق ـ سانجاق ـــ ① مىخ ـ مىخ، ناھايىتى زىچ، قويۇق قاتارلاشقان؛ ② غۇزمەك ـ غۇزمەك.

ساۋاب ـــ ① ئاللاھ تائالانىڭ مەرھەمىتىگە لايىق ئىش ـ ئەمەل؛ ② ياخشى ئىش، ياخشىلىق؛ ③ ئارتۇق، ئەۋزەل، ياخشى.

ساۋۇت ـــ ① قەدىمكى زامانلاردا بەدەننى نەيزە، قىلىچ، ئوق زەربىسىدىن ساقلاش ئۈچۈن جەڭدە كىيىلگەن، تۆمۈر پارچىلىرىنى بىر ـ بىرىگە ئۇلاش ياكى پولات سىمدىن توقۇش ئارقىلىق تەييارلانغان ئۇرۇش كىيىمى؛ ② ئەرلەرنىڭ ئىسمى.

سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ـــ ئاللاھ ئۇنىڭغا بەخت ۋە خاتىرجەملىك ئاتا قىلسۇن.

سەيلە ـــ ئايلىنىپ يۈرۈپ كۆڭۈل ئېچىش.

سۆھبەت ـــ ① ئىككى ۋە ئۇنىڭدىن ئارتۇق كىشى ئوتتۇرىسىدا بولغان گەپ ـ سۆز، پاراڭ؛ ② بىرەر ئىش ياكى تېمىدا باشقىلار بىلەن پىكىر ئالماشتۇرۇش، كېلىشىش يۈزىسىدىن ئۆتكۈزۈلگەن مەشغۇلات.

سۆيۈنۈپ كەتمەك ـــ سۆيۈنۈش ھېس قىلماق، خۇشاللانماق، خۇرسەن بولماق.

سىمۋول ـــ ① ئىستىلىستىكىلىق ۋاستىلەردىن بىرى. بۇنىڭدا بىرەر ئىش، نەرسە، ھادىسە قاتارلىقلار شەرتلىك ھالدا شۇلار ئىپادىلەپ بېرىدىغان ياكى ئەسلىتىدىغان تۇرمۇش ھادىسىلىرى، ئۇقۇملار ۋە نەرسىلەرگە بەلگە قىلىنىدۇ ياكى تەققاسلىنىدۇ. مەسىلەن، تاڭ ئېتىشنى ئازادلىققا، تۇنىنى زۇلۇمغا، بوراننى ئىنقىلابقا بەلگە قىلغانغا ئوخشاش. ② بىرەر غايە، چۈشەنچە، ھادىسە ۋە شۇ قاتارلىقلارنى ئىپادىلەيدىغان، ئەسلىتىدىغان باشقا خىل نەرسە، ھادىسە ياكى شەرتلىك بەلگە.

ش

شاھ ـــ ① پادىشاھلىق تۈزۈم يۈرگۈزۈۋاتقان دۆلەتلەردىكى ئەڭ ئالىي ھاكىمىيەت يۈرگۈزگۈچى شەخس، پادىشاھ، خان؛ ② شاھمات ئويۇنىدا ئەڭ ئاساسىي، باشقا ئۇرۇقلارنىڭ ھەممىسىنى قوغدايدىغان ئۇرۇق، باشقا ئۇرۇقلارغا قارىغاندا ئېگىزرەك بولىدۇ؛ ③ شاھمات ئويۇنىدا قارشى تەرەپنىڭ شاھىغا قىلىنغان ھۇجۇم، زەربە؛ ④ ئادەم ياكى نەرسىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسى، سەرخىلى، مەشھۇرى؛ ⑤ ئىگە، خوجا.

شاھزادە ـــ شاھنىڭ ئوغلى.

شەرق ـــ دۇنيانىڭ تۆت تەرىپىنىڭ بىرى، يەنى غەربنىڭ قارشىسىدىكى كۈن چىقىدىغان تەرەپ، كۈنچىقىش.

شەمشەر ـــ ① قەدىمكى ئۇرۇش قوراللىرىدىن بىرى، يەنى بىر خىل خەنجەر. ② ئىتتىك، ئۆتكۈر.

شۇم پېشانە ـــ بەختسىز، تەلەيسىز، بەختى قارا، بىچارە.

شۇكۇر ئېيتماق ـــ ھازىرقى ئەھۋالىدىن رازى، مىننەتدار بولماق، قانائەت قىلماق.

شېرىكى ـــ تەڭدىشى، ئوخشىشى، باراۋىرى.

شىكايەت قىلماق ـــ بىرەر ئىش ياكى ئەھۋالنىڭ ئادىل ياكى ئۆز كۆڭلىدىكىدەك بولمىغانلىقى ئۈچۈن شۇ ھەقتە نارازىلىق بىلدۈرمەك، ئەرز قىلماق.

شۇڭلاش ـــ پەس ئاۋازدا سۆزلىمەك، پىچىرلىماق.

ق

قاقاس ـــ ① ئوت ـ چۆپ ئۈنمىگەن، گىياھسىز؛ ② دەل ـ دەرەخلىرى كۆپ ئەمەس، ياپيېشىللىققا پۈركەنمىگەن، قۇرغاقراق.

قاينام ـــ ① قاينىغان، قاينىپ تۇرغان؛ ② ئىسسىق، ھارارەتلىك؛ ③ قاينىغان، ئەۋج ئالغان، جۇش ئۇرغان، قىزغىن، جۇشقۇن؛ ④ كۈچەيگەن، كۈچ ـ غەيرەتكە تولغان، ئوتلۇق؛ ⑤ ئادەملەر بىلەن تولۇپ تاشقان، ھارارەتلىك؛ ③ قاينىغان، ئەۋج ئالغان، جۇش ئۇرغان، قىزغىن، جۇشقۇن؛ ④ كۈچەيگەن، كۈچ ـ غەيرەتكە تولغان، تولۇپ تاشقان، ئوتلۇق؛ ⑤ ئادەملەر بىلەن تولۇپ تاشقان، قىزىغان، ئاۋات.

قورغان ـــ ① دۈشمەن ھۇجۇمىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئۆزاق مۇددەتلىك ئىستىھكام، سېپىللار بىلەن مۇستەھكەملەنگەن جاي، شەھەر، قەلئە ۋە شۇ قاتارلىقلار. ② قەلئە، شەھەر ۋە شۇ قاتارلىقلارنى مۇداپىئە قىلىش ئۈچۈن قۇرۇلغان مۇستەھكەم دۆۋار،

تام، سېپىل ③ مۇستەھكەم تايانچ.

قەۋم ـــ ① بىر ئۇرۇقتىن چىققان، ئۆزئارا قېرىنداشلىق، ئۇرۇق ـ تۇغقانلىق مۇناسىۋىتى بولغان كىشىلەر توپى، ئۇرۇق، ئايماق، قەبىلە؛ ② دائىم دېگۈدەك بىر مەسجىدتە ناماز ئوقۇيدىغان كىشىلەر توپى، نامازنى بىر مەسجىدتە ئوقۇيدىغان جامائەت.

قوماندان ـــ ① چوڭ ھەربىي قىسىم ياكى قوشۇننىڭ باشلىقى؛ ② ئومۇمەن ھەرقانداق ئاممىۋى پائالىيەتلەرنىڭ باش يېتەكچىسى، كوماندىر.

قۇتراتقۇلۇق ـــ كىشىلەرنى قۇترىتىش ۋە شۇ ئارقىلىق نىشانلىغان ئىش ـ ھەرىكەتلەرنى قىلىشقا ئۈندەش.

قۇلاق سالماق ـــ ئاڭلىماق، ئىشىتمەك.

قىزىل تۆگە ـــ ① قىزىل رەڭلىك تۆگە؛ ② ئەرەبلەرنىڭ ئەينى زاماندىكى نەسىللىك، قىممەت باھالىق تۆگىسى.

ك

كاتىپ ـــ ① ئىدارە ـ ئورگانلارنىڭ خەت ـ ئالاقىلىرىنى، يىغىن خاتىرىلىرىنى يازىدىغان كىشى، خادىم؛ ② بەزى كىشىلەرنىڭ سۆزىنى خاتىرىلەيدىغان ياكى قوليازمىلارنى كۆچۈرۈش بىلەن شۇغۇللىنىدىغان كىشى.

كائىنات ـــ يەر شارى ۋە باشقا بارلىق ئاسمان جىسىملىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان چەكسىز بوشلۇق، ئالەم.

كەرەملىك ـــ مەرھەمەتلىك، ھىممەتلىك، شەپقەتلىك.

كۈشكۈرتمەك ـــ مەلۇم بىر ئىشنى قىلىشقا ئۈندىمەك، دەۋەت قىلماق، قۇتراتماق.

كىبىر ـــ ئۆزىنى چوڭ تۇتۇش، مەغرۇرلۇق، تەكەببۇرلۇق، چوڭچىلىق.

گ

گالۋاڭ ـــ ئەقلى تازا ئىشلىمەيدىغان، زېھنىي قابىلىيىتى ئاجىز، ئەقىلسىز، دوّت.

گۈۋاھ بولۇش ـــ بىرەر ئىش، ۋەقە ياكى ھادىسىنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنىڭ راستلىقىنى تەستىقلىماق، گۈۋاھلىقتىن ئۆتۈپ بەرمەك، ئىسپات، شاھىت بولماق.

ل

لەختە ـــ ئۈيۈپ قالغان قان پارچىسى.

م

ماشائاللاھ ـــ ئەسلى «ئاللاھنىڭ خالىغىنى بولۇر» دېگەن مەنىدىكى ئىبارە بولۇپ، «نېمىدېگەن ئاجايىب ئىش!» دېگەن مەنىلەردە مەدھىيە ۋە تەئەججۈپنى بىلدۈرىدۇ.

ماقالە ـــ گېزىت، ژۇرنالىلار ئۈچۈن يېزىلغان ياكى ئۇلاردا بېسىلغان، ھەجمى ئانچە چوڭ بولمىغان ئىلىم ـ پەن، ئەدەبىيات ـ سەنئەت نەتىجىلىرى توغرىسىدىكى ئىلمىي ئەسەر ياكى ئىجتىمائىي، سىياسىي مەسىلىلەرگە بېغىشلانغان ئەسەر.

مايماق ـــ ① كېمىلەرگە يول كۆرسىتىش ئۈچۈن دېڭىز قىرغىقىغا، ئارالغا ئورنىتىلغان سىگنال يورۇقى بار مۇنار؛ ② يول كۆرسىتىپ يېتەكلەيدىغان قىلىنامە، يېتەكچى.

مەخلۇق ـــ ① ئىنسان ۋە پۈتۈن جانۋارلارنىڭ، تىرىك مەۋجۇداتلارنىڭ ئومۇمىي نامى؛ ② بىر نەرسىگە ئوخشىمايدىغان، خۇنۇك ياكى ئەخلاقسىز، نىيىتى يامان ۋە شۇنىڭدەك ئۆزىنىڭ كۆڭلىگە

ياقمىغان، ئۆچ كۆرىدىغان كىشىلەرنى كەمستىپ ئېيتىلىدۇ.

مەرۋايىت ـــ ① بەزى يۇمشاق تەنلىك ھايۋانلار (مەسىلەن، سەدەپ قۇلۇلسى)نىڭ قاپچۇقى ئىچىدە پەيدا بولىدىغان يۇمىلاق دانچىلەر؛ ② شۇ خىل دانچىلاردىن ئىشلەنگەن مارجان؛ ③ ئايال كىشى ۋە يەر ـ جاي نامى.

مەسخىرە قىلىش ـــ باشقىلارنى زاڭلىق قىلماق، مازاق قىلماق، كەمسىتمەك.

مەنپەئەتلىك ـــ مەنپەئەتى بار، مەنپەئەت قىلىدىغان، پايدىلىق.

مەۋجۇدات ـــ ئالەم، تەبىئەتتە بار نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى، دۇنيادا مەۋجۇت نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى، دۇنيادا مەۋجۇت نەرسىلەر، پۈتۈن، بارلىق.

مۇپتىلا بولماق ـــ دۇچار بولماق، گىرىپتار بولماق، يولۇقماق، مەھكۇم بولماق.

مۇراسىم ـــ ① دىنىي، ئەنئەنىۋي ئۇرۇپ ـ ئادەت مۇناسىۋىتى بىلەن ئۆتكۈزۈلىدىغان مەرىكە، يىغىن؛ ② بىرەر ئىشنىڭ باشلانغانلىقىنى ياكى تاماملانغانلىقىنى تەنتەنە بىلەن رەسمىي جاكارلاش يۇزىسىدىن ئۆتكۈزۈلىدىغان يىغىن.

مۆتىۋەر ـــ خەلق ئىچىدە يۈز ـ ئابرۇيى بار، ھۆرمەتكە ئىگە بولغان.

مۆجىزە ـــ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان، ئادەتتىن تاشقىرى ئىش، ھادىسە، نەرسە.

مىراس ـــ ① ئۆلگەنلەردىن قالغان مال ـ مۈلۈك؛ ② ئۆلگەنلەردىن كېيىنكىلەرگە قالغان ئىلمىي، ئەدەبىي، مەدەنىي، كەسىپىي ۋە شۇ قاتارلىقلارغا ئائىت نەرسە؛ بايلىق، ھۈنەر ـ كەسىپ.

مۇشرىك ـــ كاپىر، ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرگۈچى.

ن

نائەھلى ـــ پەس، ۋىجدانسىز، ئىپلاس.

نادامەت ـــ ئۆز قىلمىشى ئۈچۈن روھىي جەھەتتىن پەيدا بولغان ئازاب، بىئارام‌لىق، پۇشايمان، ئۆكۈنۈچ، ئەپسۇسلۇق.

نالە ـــ ① غەم ـ ئەلەم، دەرد ـ ھەسرەتنى ئىپادىلەيدىغان دەردلىك ئاۋاز، پەريات، پىغان. ② يالۇۋرۇش، ئىلتىجا، ئۆتۈنۈش قاتارلىق تەلەپ تۈيغۇلىرىنى ئىپادىلەيدىغان مۇڭلۇق ئاۋاز، يېلىنىپ قىلىنغان ئىلتىجا ئاۋازى.

نەسىھەت قىلماق ـــ بىرەر ياخشى يولغا باشلاش، تەلىم ـ تەربىيە بېرىش مەقسىتىدە سەمىمىيلىك بىلەن گەپ قىلماق، تەلىم بەرمەك، يول كۆرسەتمەك.

نەۋرە ـــ بالىسىنىڭ بالىسى، يەنى ئۈچىنچى ئەۋلاد.

نوپۇزلۇق ـــ نوپۇزى بار، ئابرۇيلۇق، ئىناۋەتلىك، ئېتىراپقا ئېرىشكەن.

نۇر ـــ ① يورۇقلۇق مەنبەسىدىن تارالغان ۋە ئىنچىكە تالا ھالىتىدە تەسەۋۋۇر قىلىنىدىغان ماددا؛ ② يورۇقلۇق، دولقۇن ئۇزۇنلۇقى نىسبەتەن قىسقا بولغان ئېلېكتر ماگنىت دولقۇنى؛ ④ ئېنېرگىيىسى چوڭ، تېزلىكى يۇقىرى بولغان زەررىچىلەر ئېقىمى؛ ⑤ تۆز سىزىقنىڭ ئۆزىنىڭ ئۈستىدىكى بىر نۇقتىنىڭ تەرىپىدە ياتقان بۆلىكى؛ ⑥ ھەقىقەت، بەخت ـ سائادەت، ئەركىنلىك ۋە مەرىپەت قاتارلىقلارنىڭ بەلگىسى سۈپىتىدە ئىشلىتىلىدۇ؛ ⑦ ئەرلەرنىڭ ئىسمى.

نۇسخا ـــ ① بىر تۈردىكى نەرسىلەردىن ئېلىنغان نەمۇنە؛ ② بىر خىل قىلىپ ياساش، كۆچۈرۈش، بېسىش ئۈچۈن تەييارلانغان

نەمۇنە، ئەندىزە؛ ③ گۇل، نەقىش ۋە شۇ قاتارلىقلارنىڭ تۈرى؛ ④ ھايۋانات، ئۆسۈملۈك، مىنېرال ماددا قاتارلىقلارنىڭ ئەسلي شەكلىنى ساقلاش، رەتلەش، ئۆگىنىش ۋە تەتقىق قىلىش مەقسەتلىرى ئۈچۈن ئېلىنغان ئەۋرىشكىسى، ئۈلگىسى؛ ⑤ باسما ياكى يازما ئەسەرنىڭ ھەربىر دانىسى، پارچە؛ ⑥ ئوخشاش بىر خىل ئەسەر، كىتاب، ماقالە، ھۆججەت قاتارلىقلارنىڭ تەرجىمە، تەھرىرلىك، كۆچۈرۈپ يېزىش، تۈپلەش ۋە بەت شەكىللىرىنىڭ ئوخشىماسلىقى بىلەن پەرقلىنىدىغان تۈرلىرى؛ ⑦ بىر نەرسىنىڭ ئەسلىسىگە ئوخشىتىپ ياسالغان ياكى سىزىۋېلىنغان كۆچۈرمىسى؛ ⑧ رېتسېپ.

نېئىمەت ـــ ① ياخشىلىق؛ ② خۇشاللىق؛ ③ ھۆزۈر ـ ھالاۋەت، بەخت ـ سائادەت.

ھ

ھالسىرىماق ـــ ھالىدىن كەتمەك، ھالسىزلانماق، ئاجىزلىماق.

ھايات ـ مامات ـــ ھايات ۋە مامات، تىرىك قېلىش ۋە ئۆلۈش.

ھەسەتخور ـــ باشقىلارغا ھەسەت قىلىدىغان، كۆرەلمەس، ئىچى تار، ئىچى قوتۇر.

ھەسسىلەپ ـــ بىر قانچە ھەسسە.

ھەشەم ـــ ① سۆلەت، داغدۇغا؛ ② بىرەر ئىشنى قىلىش، ئەمەلگە ئاشۇرۇش يولىدىكى ئاۋارىگەرچىلىك، بەجانىدىللىق، سەرپ قىلىنغان كۈچ.

ھەمد ـــ رەببىمىز ئاللاھ تائالاغا ئېيتىدىغان مەدھىيە، ئالقىش، رەھمەت ۋە ئۇلۇغلاش سۆزلىرى.

ھەمراھ ـــ ① بىرگە سەپەر قىلىدىغان، خىزمەت ئىشلەيدىغان ياكى بىرگە ياشايدىغان كىشى، ھەمسەپەر، يولداش؛ ②

پلانېتنى ئايلىنىپ ھەربىر قىلىدىغان ئاسمان جىسمى. ئۆزى نۇر تارقاتمايدۇ. مەسىلەن، ئاي شارى يەر شارىنىڭ ھەمراھى بولغىنىغا ئوخشاش. ③ يولى ياكى يۆنىلىشى بىر تەرەپكە قارىتىلغان، يولى بىر؛ ④ ئايالارنىڭ ئىسمى.

ھەيۋەت ـــ كىشىدە قورقۇش ئارىلاش ئېھتىرام ۋە ئەجەبلىنىش تۇيغۇسىنى پەيدا قىلىدىغان ئۇلۇغۋار كۆرۈنۈش، قىياپەت، داغدۇغا.

ھېكايە ـــ ① بىرەر كىم، نەرسە، ۋەقە ياكى ھادىسە ھەققىدە ئاغزاكى ېېرىلىدىغان ئاخبارات ياكى مەلۇمات؛ بىرەر نەرسىنىڭ ئاغزاكى بايانى، تەپسىلاتى؛ ② نەسرىي يول بىلەن يېزىلغان كىچىكرەك بەدىئىي ئەسەر.

ھىدايەت ـــ ① توغرا يول؛ ② يېتەكلەش، يول باشلاش.

ھىمايە قىلىش ـــ ① بىرەر ئىشتا باشقىلارغا ياردەم، مەدەت بەرمەك، ھامىي بولماق، قوللىماق؛ ② خەۋپ-خەتەر ياكى ھۇجۇمدىن ساقلىماق، قوغدىماق، مۇھاپىزەت، مۇداپىئە قىلماق.

ئو

ئوغلان ـــ ① ئەر، ئوغۇل؛ ② باتۇر، قورقماس، مەرد يىگىت.

ئۇ

ئۇرۇنماق ـــ ① بەدەننىڭ مەلۇم قىسمىغا تېگىش ئارقىلىق شۇ نەرسىنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى بىلدۈرمەك؛ ② ئۇرۇلماق، تەگمەك؛ ③ مەلۇم بىر ئىشنى قىلىشقا كىرىشمەك، تۇتۇنماق، بىرەر

ئامال ـ چارە بىلەن ئىلاج قىلماق، تىرىشماق.
ئۇلۇغ ـــ ① ھەجمى، ئورنى غايەت چوڭ، كاتتا؛ ② بارغانسېرى ئۇلغايغان، شىددەتلىك، كۈچلۈك؛ ③ ھەر جەھەتتىن يۇقىرى، قۇدرەتلىك؛ ④ ناھايىتى ئەھمىيەتلىك، مۇھىم، بۈيۈك؛ ⑤ ھۆرمەتكە سازاۋەر، يۇقىرى مەرتىۋىلىك، ئالىيجانابلىق؛ ⑥ غايەت ئىقتىدارلىق، تالانتلىق، قىلغان خىزمىتى بىلەن خەلققە تونۇلغان، مەشھۇر؛ ⑦ (شەخس ياكى كۆپلۈك قوشۇمچىسى بىلەن) مەنسەپدار، باشلىق؛ ⑧ ياشتا ۋە ھۆرمەتتە چوڭ؛ ⑨ ناھايىتى تەنتەنىلىك، بەختكە تولغان، ئۇلۇغۋار.

ئۆ

ئۆرنەك ـــ ① باشقىلارنىڭ تەقلىد قىلىپ ياسىشىغا، قىلىشىغا، ئىشلىشىگە ئەرزىيدىغان نەرسىلەرنىڭ ئۇلگىسى ۋە شۇنداق ئۇلگە بولىدىغان نەرسە؛ ② باشقىلار ئەگەشسە، ئۆگەنسە ئەرزىيدىغان ئىش ياكى ھەربىر نەمۇنىسى ۋە ياكى باشقىلارنىڭ ئۆگىنىشىگە ئەرزىيدىغان ئىلغارلىق نەمۇنىسى، ئۇلگە.
ئۆلچەم ـــ ① نەرسىلەرنىڭ ھەجمى ياكى چوڭ ـ كىچىكلىكىنى بەلگىلىگۈچى نۇمۇر، رازمېر؛ ② شەيئىلەرنى ئۆلچەش ياكى ئۇنىڭغا باھا بېرىشتە تايىنىدىغان قانۇن ـ قائىدە، مىزان؛ ③ ئۆزى مۇۋاپىق دەپ قارىلىپ، باشقا شەيئىلەرنى سېلىشتۇرۇشقا ئىشلىتىلىدىغان نەرسە ياكى شەيئى.

ۋ

ۋەسۋەسە ـــ ① غەم ـ ئەندىشە، تەشۋىش، كىشىنى ۋەھىمگە،

هاياجانغا سالىدىغان ئوي-خىياللار؛ ② كىشىنى يولدىن ئازدۇرىدىغان گەپ-سۆز، ھەرىكەت.

ۋەھىي ـــ ئاللاھ تائالا تەرىپىدىن جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام ئارقىلىق پەيغەمبەرلەرگە كەلگەن خەۋەر، بۇيرۇق قاتارلىقلار.

ئ

ئىززەت ـــ ① باشقىلارغا قىلىنىدىغان ياكى باشقىلاردىن كۆرگەن، ئېرىشكەن ھۆرمەت، ئېھتىرام؛ ② جەمئىيەت تەرىپىدىن شەكىللەنگەن ئىناۋەت، ئابرۇي، شان-شەرەپ، شۆھرەت، پەخىر؛ ③ ئەر-ئاياللارنىڭ ئىسمى.

ئىلاھ ـــ رەب، ئاللاھ تائالا.

ئىنايەت ـــ مەرھەمەت، ئىلتىپات، ياردەم، ياخشىلىق.

ي

يالقۇنلىماق ـــ ① يالقۇن ھاسىل قىلماق، يالقۇن پەيدا بولماق؛ ② يانماق، ئوت ئالماق؛ ③ ئەۋج ئالماق.

يەھۇدىي ـــ مىللەت نامى ۋە بۇ مىللەتكە مەنسۇپ كىشى.

يوچۇق ئىزدىمەك ـــ بىراۋنىڭ ئاجىزلىقىنى، ئەيىبىنى، قۇسۇرىنى، نۇقسانلىرىنى ئىزدىمەك.

يولۇچى ـــ سەپەرگە چىققان، يول ئۈستىدىكى ئادەم.

يېتەكچى ـــ يېتەكلىگۈچى، يېتەكلەپ ماڭغۇچى، رەھبەرلىك قىلغۇچى.

يېغىرىغا تەگمەك ـــ زىتىغا تەگمەك، ئەيىب-نۇقسانلىرىنى، خۇدۇكلىنىدىغان ئاجىز يېرىنى ئاچماق، چىشىغا تەگمەك.

يىپ ئۈچى ـــ بىرەر چىگىش مەسىلە، ھادىسە قاتارلىقلار

ھەققىدىكى دەسلەپكى ئۇچۇر، مەلۇمات، دەسلەپ مەلۇم بولغان خەۋەر.

يىمىرمەك ـــ ① خېمىر قاتارلىقلارنى قول بىلەن مۇجۇپ ئەيلىمەك، پىشۇرماق؛ ② قاتتىق نەرسىلەرنى قول ياكى مۇناسىۋەتلىك ئەسۋابلار بىلەن سىقىپ، مۇجۇپ ئېزىپ ئۇۋىماق، ئېزىلگەن، مۇجۇلغان، ئۇۋاق ھالەتكە كەلتۈرمەك؛ ③ قاش، كۆز، لەۋ قاتارلىق ئەزالارنى پۈرۈشتۈرمەك، پۈرمەك ياكى يېنىك تۈرمەك؛ ④ ئاغدۇرماق، يوقاتماق، ئاجىزلاشتۇرماق.

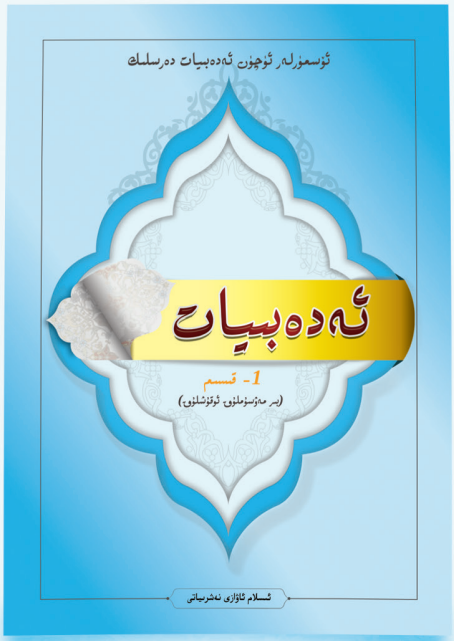
ئۆسمۈرلەر ئۈچۈن ئەدەبیات دەرسلىك
ئەدەبیات
1- قسسم
(بىر مەۋسۇملۇق ئوقۇشلۇق)
ئـــلام ئاۋازى نەشرىياتى